

A GIGEI GERLEFÉSZÉK ÓVODA

Helyi Nevelési Programja

2018.

Intézmény OM - azonosítója: 203318	Óvodavezető: Pám Miklósné Aláírás Ph.
Legitimációs eljárás	
Elfogadta: <i>Nevelőtestület nevében névaláírás</i> <i>Alkalmazottak nevében névaláírás</i>	Véleménynyilvánítók: <i>Szülői közösség nevében névaláírás</i>

Egyetértését kinyilvánító:

.....

Dr. Bálint Ildikó
Fenntartó nevében névaláírás

A dokumentum jellege: Nyilvános

Iktatószám:

Készítette: Pám Miklósné, 2018.

1. AZ ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM TÖRVÉNYI HÁTTERE	5.
2. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI	6.
3. BEVEZETÉS – HITVALLÁSUNK	7.
4. HELYZETELEMZÉS A GIGEI GERLEFÉSZÉK ÓVODÁBAN	7.
4.1. Az óvoda társadalmi környezete	7.
4.2. Az óvoda gazdasági környezete	8.
4.3. Tárgyi feltételek	8.
5. ÓVODÁNK ARCULATA	10.
5.1 Küldetésnyilatkozatunk	10.
5.2 Óvodakép	11.
5.3 Gyermekkép	12.
5.4 Óvodai nevelésünk alapelvei és értékei	13.
6. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK CÉLJA ÉS FELADATAI	14.
6.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében	16.
6.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében	18.
6.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében	19.
7. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	20.
7.1. Az egészséges életmód alakítása	20.
7.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	29.
7.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	31.
8. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	35.
8.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja	35.
8.2. Az óvodapedagógus feladatai	36.
8.3. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei	36.
8.4. A pedagógiai munka kiemelt területei	37.
9. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	43.
9.1. Alapelvek érvényesítése	43.
9.2. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység	44.
9.3. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén	45.
9.4. Tevékenység	46.
10. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE ÉS A FEJLŐDÉS ELŐSEGÍTÉSE	47.
10.1. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	47.
10.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek	47.
10.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermekek	52.
10.1.3. Kiemelten tehetséges gyermekek	53.
10.2. Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek	55.
11. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI	57.
12. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI-AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	59.
12.1. Játék és ismeretszerzési tevékenység	61.
12.2. Szociális képességek-Társas, közösségi tevékenység	66.
12.3. Munka jellegű tevékenységek	68.
12.4. Szabadidős tevékenység	70.

13. TEVÉKENYSÉGFORMÁK- A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE	71.
13.1. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	72.
13.2. A külső világ tevékeny megismerése	74.
13.2.1. Környezet és természet	74.
13.2.2. Matematikai tapasztalatszerzés	78.
13.3. Művészeti tevékenységek	81.
13.3.1. Verselés-mesélés, dramatizálás, bábozás	81.
13.3.2. Vizuális tevékenységek	85.
13.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	87.
13.4. Mozgásfejlesztés	90.
13.4.1. Testnevelés foglalkozásokon	90.
13.4.2. Mindennapos testnevelésben	92.
13.5. A tevékenységben megvalósuló tanulás	94.
13.6. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	99.
14. AZ ÓVODAI ÉLETMEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	
A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI	101.
14.1. A fejlesztés módszere	101.
14.2. Az óvodai élet keretei	102.
14.2.1. Napirend	103.
14.2.2. Hetirend	105.
15. A GYERMEKEK MEGISMERÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT, A FEJLŐDÉS	
NYOMON KÖVETÉSÉT SZOLGÁLÓ DOKUMENTUMOK	107.
15.1. Célunk	107.
15.2. Dokumentumok rendszere	108.
16. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI, JELES	
NAPJAI	109.
17. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	110.
17.1. Az óvoda és a család kapcsolata	111.
17.2. Az óvoda és a fenntartó kapcsolata	114.
17.3. Az óvoda és az iskola kapcsolata	115.
17.4. Egyéb kapcsolatok	116.
17.4.1. Logopédus	116.
17.4.2. Gyermekorvos	116.
17.4.3. Védőnő	116.
17.4.4. Fogorvos	116.
17.4.5. Családsegítő Szolgálat	116.
17.4.6. Szülői Szervezet	117.
17.4.7. Művelődési Ház	117.
17.4.8. Nevelési Tanácsadó, Szakértői És Rehabilitációs Bizottság kapcsolata	117.
17.4.9. Egyházak	117.
17.4.10. ÁNTSZ	117.
18. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	118.
19. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	119.

1. AZ ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM TÖRVÉNYI HÁTTERE

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
- A kormány 363 /2013. (III.31.) rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról szóló 137/1996. (VIII. 28.) MKM rendelet módosításáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról

Rendeletek

- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012. (IX. 28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések és az integrációs rendszerben részt vevő intézmények és az ezen intézményekben dolgozó pedagógusok 2012. évi támogatásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irány-elve
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 185/1999. (XII.13.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet módosítja
- a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 99/2014. (III. 25.) Korm. rendelet
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez Az emberi erőforrások minisztere által 2016. januárban elfogadott általános tájékoztató anyag negyedik, javított változata.
- 137/2018.(VII.25.) Korm.rendelete, a 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosításáról

-A Gigei Gerlefészek Óvoda hatályos Alapító Okirata

2. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény neve: Gigei Gerlefészek Óvoda

Alapítva: 2018. július 16.

Az óvoda fenntartója: Gige Község Önkormányzata

Polgármester: Dr. Bálint Ildikó

Címe: 7527, Gige, Kossuth utca 4.

Az óvoda címe: 7527, Gige, Kossuth utca 11.

Telefon: 30/389-0030

Férőhely: 25 fő

Az óvoda OM-azonosítója: 203318

Intézményvezető: Pám Miklósné

Alaptevékenység: Óvodai nevelés. A többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése.

Az óvoda a közoktatás szakmailag önálló intézménye.

Feladata: a 3-6-7 éves korú gyermekek óvodai nevelése, gondozása, testi, lelki szükségleteinek kielégítése, a családi nevelés kiegészítése.

Az óvoda fő funkciói: a szociális, óvó-védő, nevelő, személyiségfejlesztő, az egészséges életmód kialakítását célzó, továbbá az érzelmi nevelés, ill. az értelmi fejlesztés megvalósítására vonatkozó funkció.

A gyermek 3. életévétől kezdve az óvodai nevelés keretében zajló, kötelező, felkészítő foglalkozások tartása, legalább napi négy órában.

Az óvoda- az illetékes szakértői bizottság javaslata alapján – a többi óvodáskorú gyermekkel együtt nevelhető testi, érzékszervi, enyhe értelmi, beszéd és más fogyatékos gyermekek ellátását biztosítja.

Az intézmény működési területe

Gigében az állandó és ideiglenes bejelentkezéssel rendelkező lakosok gyermekei részére ellátja az óvodai feladatokat, nem kizárva ezzel más községek óvodáskorú gyermekeit sem, feltéve, ha ez az óvodai férőhely igényét nem sérti.

Az intézmény jogállása

Az óvoda önálló jogi személy. Vagyonával és költségvetésével fenntartói ellenőrzése mellett gazdálkodhat. A munkáltatói jogokat az óvoda vezetője gyakorolja.

HITVALLÁSUNK:

*„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét,
szaporítsa tapasztalatait. Ő azt hiszi, csak játszik.*

De mi már tudjuk, mire megy a játék.

*Arra, hogy e világban otthonosan mozgó,
eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle.”*

/Varga Domokos/

3. BEVEZETÉS

Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől (ezt megelőzően félévvel, amennyiben a gyermek óvodaérett) az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, a mi feladatunk az, hogy – szükség szerint olykor a hátrányokat kompenzálva- minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk.

Az egyéni bánásmód elvét alkalmazva csökkentjük a meg lévő hátrányokat, nem adunk helyet semmiféle előítéleteknek.

Óvodánk játékba integrált ismeretszerzésre épülő Pedagógiai Programjával, megfelelő személyi, és tárgyi feltételeivel biztosítjuk a gyermekek harmonikus fejlődését.

Óvodai programunk középpontba állítja a gyermeki tevékenységet és ezt az elvet a teljes nevelési folyamaton keresztül, kiemelten kezeli.

Ez a pedagógiai rendszer nevelés- és gyermekközpontú, amely a tevékenységeken keresztül és a tevékenységek által történő nevelést tekinti alapvető feladatának.

4. HELYZETILEMZÉS A GIGEI GERLEFÉSZEK ÓVODÁBAN

Gige Község, Kaposvártól délnyugatra, 23 kilométerre fekszik. A 61-es főúton elhelyezkedő Kiskorpádtól hét kilométerre található. A környéken változatos a felszín:

a község a zselici dombvidék és a belső-somogyi homokhát határán fekszik. A határban legfőképp mezőgazdasági növénytermesztés folyik, s a földeken búzát, kukoricát termesztnek.

A környező erdőkben gyakori az apróvad, őzet, szarvast is találni.

4.1. Az óvoda társadalmi környezete

A falu lakosságának száma kb. 370 fő. A létforma ugyanazokkal a szociológiai jellemzőkkel írható le, mint bárhol az országban:

- kétkeresős családmódel csökkenése,

- munkanélküliség terjedése,
- romló életszínvonal.

Következésképpen növekszik a szociális gondoskodást, gyermekvédelmi támogatást igénybe vevő családok száma.

4.2. Az óvoda gazdasági környezete

Községünkben kevés a munkalehetőség, ezért a családok egy része ingázik, kis hányaduk mezőgazdasági vállalkozást folytat. Magas számban munkanélküliek, ill. alkalmi munkavállalók, sokan közmunkaprogramban vesznek részt.

Az Önkormányzat jelentős erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy községünk gyermekeinek óvodát alapítson. A családok érdekeit szem előtt tartva valósult meg az elképzelés, miszerint helyben történjen az óvodáskorú gyermekek intézményes nevelése. Az óvoda a település központi részén helyezkedik el, ami könnyen megközelíthető a családok számára.

4.3. Tárgyi feltételek

A Gigei Gerlefészek Óvoda 1 csoportban fogadja a gyermekeket. Maximális gyermeklétszámunk 25 fő.

Csoportszoba:

Az óvodában barátságosan berendezett csoportszoba várja a gyermekeket. Bútoraink a gyermekek méretének megfelelnek, biztonságosak. Megfelelő mennyiségű és minőségű játékalományunk van, melynek bővítésére folyamatosan törekszünk. Nagy hangsúlyt fektettünk az olyan eszközök beszerzésére, amely a gyermekek értelmi képességeit, valamint mozgását fejleszti.

Fejlesztő szoba: berendezése, felszerelése differenciált képességfejlesztésre, egyéni, mikro csoportos tevékenységekre, mérésekre, a szülők fogadására alkalmas.

Tornatermünk felszerelése:

- 2 db bordásfal
- 2 db tornaszőnyeg
- 2 db zsámoly
- 2 db tornapad

Célzottan a mozgásfejlesztés irányában tervezzük a korszerű sport, tornaszerek bővítését (egyensúlyfejlesztő készletek, lábstatikai fejlesztő játékok, különböző méretű és súlyú labdák)

Szükség esetén egyéb fejlesztések, programok megvalósíthatók a szomszédban lévő Művelődési Házban is.

Konyhánk:

Az óvodának tálalókonyhája van, ahol napi 3-szori étkezést biztosítunk. Intézményünkben kialakításra került a HACCP rendszer.

Célunk: kiváló minőségű közétkeztető termékek tálalása az élelmiszer-biztonsági szempontok figyelembevételével. Ezért a Gigei Gerlefészek Óvoda tálalókonyhája Élelmiszerbiztonsági rendszert működtet.

Udvarunk felszerelése:

A gyermeklétszámhoz képest tágas, zöldövezetű udvar ideális, a program feladatainak megvalósításához. Létesítményei, felszerelése, játszóhelyei, tevékenységek körei tudatosan megtervezettek és kitűnő lehetőséget biztosítanak a mozgásfejlesztésre, a gazdag és sokszínű játékokra, munkatevékenységre.

Az óvodaépület környékét virágoskert, facsoportok, cserjék, tuják veszik körül és teszik harmonikusabbá, esztétikusabbá a gyermekek környezetét.

Az udvarra jellemző a funkcionálisan is elkülönülő tagoltság.

Virágoskert: élő növényekkel, sziklakert, konyhakert (a gyermekek kertgondozáshoz kisméretű kerti szerszámokat használnak)

Játszótér tartozékaival: homokozó, babaház, kerti padok, fa mászóka, hinták

Fejlesztési elgondolásaink szintén a program céljainak alárendelve történnek. A gyermekek mozgáskultúráját tovább fejlesztő, XXI. századi elvárásoknak megfelelő játszóudvar kerül telepítésre.

A nevelőmunkát segítő eszközök:

- *Auditív eszközök:* cd lejátszó- magnó, cd lemezek
- *Vizuális eszközök:* szemléltető képsor, projektor, vetítővászon
- *Audiovizuális eszközök:* tv, lap topp
- *Tanulás eszközei:* A tanulás eszközellátottságára jellemző, hogy minden tevékenységhez egyenletesen jó feltételeket biztosít. Az eszközök minőségi bővítését célirányosan programunkhoz kapcsolódóan bővíteni szeretnénk. Centrális szerepet kapnak a mozgásfejlesztő eszközök, valamint az anyanyelvi, zenei képességek fejlesztését, a környezet megismerését és a matematikai tevékenységet szolgáló minőségi és csoportlétszámnak megfelelő mennyiségű tanulási eszközök beszerzése. Rendelkezésre áll a DIFER- képességmérő és fejlesztő egységcsomag.

Személyi feltételeink jónak mondhatók, a törvényi elvárásoknak megfelelően minden dolgozónk szakképzett.

A csoportban két óvodapedagógus és egy dajka néni foglalkozik a gyerekekkel, akik munkáját szükség szerint egy pedagógiai asszisztens segíti.

Intézményünkben lehetőség nyílik az integrált nevelésre. Ezen belül a beszédhibás és enyhe fogyatékos gyerekek szocializálására teremtettük meg a feltételeket. Az SNI gyerekekkel szükség szerint fejlesztőpedagógus, logopédus szakember foglalkozik a megfelelő óraszámban.

Rendkívül jó a kapcsolatunk a gyermekorvossal, védőnővel, fogorvossal, családgondozóval, nevelési tanácsadóval is.

Jó a kapcsolatunk a Szülőkkel és a Fenntartóval. Anyagi támogatásaikkal, társadalmi munkákkal nagyon sokat segítenek és büszkéek erre az intézményre.

Összességében a személyi és tárgyi feltételeink adottak ahhoz, hogy azokat a célokat, amelyeket helyi programunkban kitűztünk, hatékonyan megvalósíthassuk, és környezetünk elvárásainak megfeleljünk.

5. ÓVODÁNK ARCULATA

5.1. Küldetésnyilatkozatunk

Óvodánk dolgozói vallják, hogy gyermekeinket változatos és érdekes tevékenységeken keresztül lehet sokoldalúan fejleszteni.

Ezért programunk egyaránt épít az óvodapedagógia tradicionális értékeire, községünk hagyományaira, gyakorlatára és partnereink igényeire.

Óvodapedagógusaink célja:

- érzelmileg gazdag gyermekek nevelése, akik a településhez kötődnek,
- igényes környezetükben jól tájékozódnak,
- az új iránt fogékonyak, érdeklődők
- önmagukat értékelni tudják,
- másokkal együttműködni képesek.

Tudatosan és tervszerűen végzett munkánk során sokfajta játékos tevékenység által a gyermekek fejlesztése az óvodai élet egészében zajlik.

A gyermeki személyiségből, - a játékból kiindulva olyan nyugodt, derűs, légkört biztosítunk, amelyben a résztvevőket szeretet és tisztelet övezi.

*„...mindegy, hogy képességeid mekkorák, fő, hogy a tőled
telhető legjobbat formáld belőlük és általuk.”*

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

Óvodánk gyermek- és nevelésközpontú.

Nevelésünk tudatos hatásaival segítjük a gyermekek személyiségének sokoldalú fejlődését.

Tiszteletben tartjuk a gyermekek életformáját, a játékhoz, mozgáshoz való tevékenységet az óvodás gyermek alapvető életmódjának tekintjük.

A környezettel való ismerkedés óvodai nevelésünk egészében érvényesül, áthatja az óvodai életet. E folyamatban a gyermekek egyénenként változó életmódbeli lehetőségeinek figyelembevételével alakítjuk ki az egészséges életmód szokásait, a mozgás kielégítésére, mozgás fejlesztésére törekszünk. Megalapozzuk a környezettel való pozitív viszonyt és a megfelelő magatartásmódokat. Az egymás iránti tiszteletre, együttműködésre, az értékek megbecsülésére, felelős cselekvésre nevelünk.

Óvodánk a családok felé nyitott, velük együtt kölcsönösen kiegészítve, segítve egymást, esetenként meggyőzést alkalmazva nevelünk.

Magatartásunk a szülők felé toleráns és a gyermekek érdekében kezdeményező.

Bevonjuk a szülőket az óvodai életbe és igényeikkel, igényeikhez mérten támogatást nyújtunk a családi neveléshez.

A tevékenységalapú hálótervünk, reményeink szerint a gyerekek számára önfeledt, boldog gyermekkort jelent, amelyben kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint:

- játszhatnak, mozoghatnak térben és időben,
- zenében és festésben, átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát, átérezhetik a hagyományok üzenetét,
- bábozhatnak, dramatizálhatnak,
- nap, mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, környezetről,
- bátran kísérletezhetnek, tevékenységeikben nem a produktum, hanem a saját tapasztalatszerzés a fontos.

- játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől, a természet csodáiról, a számok és mennyiségek birodalmáról. A kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják.

5.3. Gyermekkép

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, ennek megfelelően az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, a saját ütemének megfelelő fejlődést.

A valódi tudás az, amit a gyermek maga tapasztal és fejt meg, cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai ismeretszerzés útja.

Az óvodáskor sajátos értékei, szépségei:

- Az óvodáskor az életkori pszichológia felosztása alapján 3 éves kortól kezdődik.
- Az óvodáskor és az óvodaérettség nem egy és ugyanaz a kategória, nem esik egybe.
- Óvodaérettségről akkor beszélünk, ha a kisgyerek:
 - ❖ én tudattal rendelkezik, vagyis tudja, hogy ő másvalaki, mint a többiek;
 - ❖ kellő belső képzelettel bír, amely segítségével bármikor odavarázsolhatja azt a személyt, aki számára kedves, szeretett;
 - ❖ el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is;
 - ❖ bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi;
 - ❖ igényli a gyermekközösséget;
 - ❖ képes másoktól is elfogadni az ételt;
 - ❖ nappalra szobatiszta.
- Az óvodáskorú gyerek érzelmi lény, életében, tevékenységeiben uralkodó szerepet kapnak az érzelmek.
- A megismerési funkciók közül előtérbe kerül a színes, szárnyaló, csapongó képzelet.
- Felfokozott mozgásigény jellemzi.
- Fő tevékenységi formájuk az óvodáskor egészében a játék, de már megjelennek a kíváncsiság elemei is.
- Az óvoda új életformát, új követelményeket és fejlődési lehetőségeket jelent a gyerek számára.

5.4. Óvodai nevelésünk alapelvei és értékei:

- a gyermek nevelése a család joga és kötelessége. Az óvoda kiegészítő, segítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be. Átmenetnek tekintjük az óvodai nevelést a családi, bölcsődei és az iskolai nevelés között
- pedagógusaink megismerik és figyelembe veszik a családok eltérő nevelési szokásait
- a nevelőközösség alapelvnek tekinti a gyermek szeretetét, tiszteletét, elfogadását, fejleszthetőségét
- az elfogadó, segítő, támogató óvodai dolgozók személyisége és példaadása meghatározó
- biztonságot sugárzó felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolat, melyet pozitív megerősítés kísér
- a közösségi szokások és szabályok kialakítása és erősítése során a gyermeki autonómia tiszteletben tartása
- a gyermekek fejlődésének segítése az egyenlő hozzáférés biztosításával
- önállóságra nevelés
- az együttműködésre, kölcsönös tiszteletre, bizalomra, megértésre, türelemre és gyermeki aktivitásra épülő nevelés
- a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevétele, időt hagyva és adva mindenkinek a folyamatban történő fejlődéshez
- az előítélet-mentes pedagógiai környezet kialakítása, egymás elfogadására, a különbözőségek tiszteletére nevelés
- a szülőkkel együttműködő segítő partnerkapcsolat kialakítása az óvoda teljes dolgozói körének részvételével
- egymás munkájának megismerése és megbecsülése, kölcsönös segítségnyújtásra való törekvés
- óvodánk az élmények és a változatos tapasztalatok színtere, tudatosan beépítve nevelőmunkánkba az óvodát körülvevő kulturális örökség értékeinek megismerését és átadását
- az alkotás, a kreativitás és közvetlen tapasztalás feltételeinek megteremtése és biztosítása
- közös tevékenységek során a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi és testi nevelése

A tevékenységközpontú óvodai nevelésünk, az általunk elkészített éves hálóterv alapján, a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés- az érés- sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda nevelő intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakozására, nevelésre, fejlesztésre törekszik. Tehát nem csupán „megengedi”, hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével.

A cselekvésközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumában tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz együttműködésre és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

Az összetartás és a kommunikáció az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

Az összefogás konkrét tartalma:

A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló helyzeteinek megteremtése.

A kommunikáció konkrét tartalma:

A kompromisszumra való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lesnie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez, akárhogyan is nézzük, komplex életfeladat, a szociális életre való felkészülés intenzív formája. Ennek egy részét –eltérő kulturális színvonalon –a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődlegesen szocializáció folyamatában, hanem arányos

fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális beilleszkedést.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a nevelés fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, a mi esetünkben a cselekvésközpontú óvodai nevelés célja:

A 3 – 7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja a teljes gyermeki személyiség fejlesztését és az életre való felkészítést a tevékenységek által és ezeken keresztül.

Ez a nevelési program – az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében – fejlesztő hatásokban gazdag nevelési helyzetek megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet mindenekelőtt az adott nevelési intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében létezik kompetencia alapú fejlesztések által, amely magában foglalja:

- A gyermekek környezetben való tájékozódásához szükséges ismereteket,
- A gyermekek tevékenységeihez és a világban való eligazodáshoz szükséges képességeket,
- A szocializációhoz és megélhetéshez szükséges pozitív attitűdöket.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a nevelési helyzetekben beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A tevékenységek központú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem korlátozhatja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahova.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra és nem a szűken vett iskolai életre való felkészítés. Mi azt valljuk, hogy az élethelyzetekre összpontosítás az igazi tennivaló, melyek csak valóságos tevékenységek elvégzése által valósíthatunk meg.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

Nevelőtestületünk a személyiség mibenlétét az alábbiakban látja:

A személyiség külső hatásokra kialakult belső feltételeknek, valamint öröklött adottságoknak, lehetőségeknek az egyénen belül kialakult olyan egyedi, egyszeri és megismételhetetlen integrációja, amely meghatározza a viszonyulást, alkalmazkodást a környezethez.

Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gyermeki személyiség komplex fejlesztésének:

- a tanult minták kialakításának, mivel ezek segítik az embert döntései meghozatalában
- a képességek fejlesztésének, mert ezektől függ a döntések kivitelezésének eredményessége.

6.1. A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésébe a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való beilleszkedés” feladatait.

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy tágabb, tagoltabb szocializációs környezetet hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái komplex egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Az óvoda tehát nem a spontán szocializációnak, hanem a pedagógiailag determinált szocializációnak a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik. Az óvodáskorú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kíváncsiságokkal találkozhat. Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni, és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Azok a gyerekek, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás), különösen sok fegyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

6.1.1. Az érzelmi és erkölcsi nevelés feladatai:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Erkölcsi normál: az együttérzés, a segítőkészség, a figyelmesség fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése
- Önfegyelem, önállóság, feladattudat, szabálytudat fejlesztése
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése
- Szociális érzékenység fejlesztése

6.1.2. A gyermekek felé közvetítendő erkölcsi értékek:

- Ha szeretünk valakit, akkor szeretünk vele lenni, beszélgetni vele és meghallgatni mindazt, amit mond.
- Megvan mindennek az ideje. A munkának a pihenésnek az ünneplésnek és ezáltal az egymásra figyelésnek is. Az ünnepnap érték, melyből erőt meríthetünk.
- Mindenkinek nagyon mélyen a szívébe van ültetve a szülők, a vérszerinti rokonok iránti tisztelet és szeretet, amit tudatosan kell ápolnunk. Odafigyeléssel, szófogadással tartozunk szüleinknek.
- Különösen fontos a körülöttünk lévő emberi, állati, növényi élet tisztelete. Nemcsak a saját életet és egészséget, hanem a környezetünkét is szeretni, óvni kell.
- Különleges emberi érték az őszinteség.
- Tartsuk tiszteletben mások tulajdonát, azt kérés nélkül ne vegyük el. Nem szabad visszaélni a bizalommal sem, amellyel egy másik ember megajándékozott!
- Vegyük észre a rászorulókat, és segítsük őket.

A fejlesztés az után kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben.

A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata: olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nem csak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

6.2. A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és tevékenysége kölcsönösen hatnak egymásra.

A személyiségfejlesztés egyetlen garanciája a széleskörű tevékenykedtetés, a képességek általános fejlesztése.

6.2.1. A tevékenység fogalma:

- Nem más, mint az ember és a környezet pszichológiai kapcsolata

Alapformái: - kognitív- megismerő

- operatív- alkotó (változtató) tevékenység

- Valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze
- Képesség felhasználás, képességfejlesztés eszköze.

6.2.2. A nevelő hatás belső feltételei:

- Az egyén és a csoport számára érdekes és hasznos tevékenység legyen
- A célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön
- A tevékenységnek legyen eredménye, mert ez biztosít élményt a gyermeknek
- A tevékenységrendszer elégítse ki a gyermekek szükségleteit és a csoportélet valamennyi feladatát.

6.2.3. A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- A tevékenység pedagógiai előkészítése közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek. .
- A tevékenység pedagógiai megszervezése nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítsünk, amikor arra szükségük van).
- A tevékenység pedagógiai értékelése alapvető feladatunk.

6.2.4. A tevékenységek szerepe a fejlesztésben:

A gyermek számára biztosítanunk kell az önállóan megválasztott, belsőből fakadó tevékenységeket. Figyelembe kell vennünk a 3-7 éves korú gyermeki tevékenység jellemzőit.

A megismerési vágy, a kíváncsiság életkori sajátosság. Az életkori és egyéni adottság meghatározza a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét.

Feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitás fejlesztése.

A tevékenységek gyakorlásával valósítható meg a személyiség, a képesség fejlesztése.

6.2.5. Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb, többfajta tevékenység egy időben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszköz, ötletek)
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményeire
- Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását
- Az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása

6.3. A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés, olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek.

A társadalmi és egyéni szempontból lényeges képességek két csoportba oszthatók:

- Kooperációs képességek
- Kommunikációs képességek

Az együttműködési és érintkezési képességeket a tevékenységek által fejleszthetjük, gyakoroltathatjuk a mindennapi óvodai élet helyzeteiben.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek

- A tevékenység a kifejlesztett képesség forrása, helyszíne és egyben a cselekvés célja, eszköze is a képességek fejlesztésének (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy a reáltevékenységekbe alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres fejlesztésre, hiszen a tevékenységek és képességek fejlődése ezek kölcsönhatásában nyilvánulhat meg.

A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek beszéd közben szerezheti meg, melyek a tudatos emberi élethez elengedhetetlenül szükségesek. Az emberi képességek embert formálóak, fontosak a tudatos emberi élet folytatásához.

6.3.1 Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglevő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.

- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást
- Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzon fejleszteni.

7. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata - az Alapprogramban deklarált - testi és lelki szükségletek kielégítése, ezen belül:

1. **Az egészséges életmód alakítása,**
2. **Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása,**
3. **Az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.**

7.1. Az egészséges életmód alakítása

„az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása” /ONAP/

7.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja:

A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során

- formálódnak az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek,
- fejlődnek testi, lelki képességeik.

7.1.2. Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek gondozása, a testi, lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése egészségük megóvása, ápolása
- A testi fejlődés elősegítése
- Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése
- A gyermekek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, környezet megóvására irányuló szokások, környezettudatos magatartás megalapozása, alakítása

- Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához, elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása
- A szokás –és normarendszer közös kialakítása, összehangolt munka, azonos norma valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között
- Saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek fejlesztése ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése
- A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése
- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése- különös tekintettel sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek esetében- egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása
- A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása (szociokulturális háttér, gondozási szokások)
- Az egészségügyi szolgálattal együttműködve a teljes körű egészségfejlesztés kiépítése, és annak működtetése
- A dolgozók munkahelyi életmódja és munkája pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.
- A fenntarthatóság érdekében széleskörű környezetvédelmi tevékenységek és szokások alakulnak (szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, komposztálás, energiafelhasználás stb.)
- Szociális hátrányok enyhítése, egyéni higiénés problémák megoldásával

7.1.3 Az egészséges életmód alakításának tartalma:

7.1.3.1. Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek testi komfort érzetének biztosítása, a gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni, szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységek kiemelt jelentőségűek a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése céljából. Fontosnak tartjuk az óvónő és gyermek, a dajka - gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő viszonyt, a természetes testközelség meglétét, az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában,

a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokáskialakítás érdekében. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszik lehetővé, alakítják a gyermekek énképét, segítik önállóvá válásukat. A tevékenységben a felnőtt- óvónő, dajka, szülő-a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva ad segítséget, és tanítja, gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek kialakuljanak, mindezeket a feladatokat önállóan végezzék.

A testápolás, öltözködés, étkezés szokásrendszere:

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban:

Segítséggel, egyéni eltéréseknek megfelelően végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A segítségadás: folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4 - 5 éves korban:

Kis segítséggel egyéni eltérésüknek megfelelően végezzék maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A kis segítségadás: A tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti.

A szokás- normarendszer az önállósági foknak megfelelően új kultúr tartalmakkal bővül (pl. megbízatás)

5 – 7 éves korban: Önállóan végezzék (személyük körüli) a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.

A szükség szerinti segítségadás: Folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent.

A szokás- normarendszer kiteljesedik, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

Testi nevelés elősegítése:

- a gyermek természetes mozgásigényének, a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését, valamint
- a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését

Mozgás:

A gyermek természetes mozgásigény sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet

a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, ezáltal a baleseteket is megelőzhetjük. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, mintát adva ezzel a szülőknek is. Évente egyszer többször (Egészségvédelmi hét, Gyermeknap,) a szülőkkel közösen mozgásos programot, sportvetélkedőt szervezünk. Ugyanezt biztosítjuk a csoportszobában is. A mozgásfejlesztő szerek biztonságos, és elérhető helyen vannak, hogy szükségletüknek megfelelően bármikor hozzájuthassanak.

A mozgást, finommotorikát fejlesztő játékoknak prioritást biztosítunk. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek. A szenzoros integráció hiányából következhetnek a

- a motoros lemaradás,
- a szellemi beszűkülés,
- a szociális együttműködés zavarai.

Ezért az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést érvényre juttatjuk.

Levegőzés, pihenés és alvás:

A levegő: Az egészséges életmód fontos eleme. Az évszakoktól és az időjárástól függően a lehető legtöbb időt kell a gyermeknek a szabadban töltenie.

A gyermek természetes joga a csendhez, a pihenéshez való jog, ezért különösen ügyelünk a nyugalom feltételeinek megteremtésére.

Pihenés és alvás feltételei:

- tiszta levegő, kényelmes fekvőhely
- a nyugodt légkör,
- az altatás hangulatához illő mese, halk relaxációs zene, ének.

Testápolás, személyi higiéné:

A gyermek tisztaságigényének kialakítását biztosítja. Különös gonddal kell védenünk a gyermekek érzékszerveit. A bőrápolás, fogmosás, hajápolás, az orr tisztántartása és a WC használat kapcsán a gyermekek fokozott önállósággal vesznek részt. Törekedjünk a család és óvoda gondozási szokásainak összehangolására, a családok szokásainak befolyásolására. A védőnővel kötött együttműködés keretében rendszeres tisztasági szűrővizsgálat történik, a szülők rendszeresen tájékoztatást kapnak a higiénés gondok megoldásáról.

Öltözködés:

Az öltözködésnél, fontos a sorrend megismertetése, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek felismerése, egymáshoz igazítása. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket réteges öltöztessék, a biztonságos, kényelmes cipő használatát mozgásos tevékenység közben elvárjuk.

7.1.3.2. Egészséges táplálkozás

A gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésre – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani, ennek megfelelően nem támogatunk az egészségre ártalmas élelmiszerek nagy mennyiségű és rendszeres fogyasztását.

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer és a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- normarendszer, az óvoda dolgozóinak modell értékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra épülnek, az önállóság fejlődésére, a biztonságos eszközfogásra gyakorol kedvező hatást. 6-7 éves korban az ebédnél a - közösségért - végzett naposi munka örömének átélésére nyílik mód. A gyermek táplálkozási szokásait tiszteletben tartva ösztönözzük, de nem kényszerítjük az eddig ismeretlen ételek elfogadására, de az étrend megismertetésével, közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

Az egészséges étkezési szokások fejlesztésére külön programokat szervezünk. Az Egészségvédelmi hét programjai, (gyümölcs hét, zöldség hét.) teremtenek játékos alkalmat arra, hogy a szülőkkel közösen a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének.

A gyerekek kerteket látogatnak meg. Minden érzékszervet megmozgató a tapasztalatszerzés során, mindezeket, versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá a gyermekek részére ezzel is erősítve az egészséges táplálkozást.

7.1.3.3. Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek, környezetéhez történő alkalmazkodást és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában:

- a társas beilleszkedés (integráció) megvalósítása,
- a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása

A lelki- egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása

- a hibás viselkedési módok kezelése (leszerelését),
- a stressz hatások kompenzálása
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása.
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése, óvodapszichológus segítségnek kérése

7.1.3.4. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

Alapvető feladataink:

- közreműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, együttműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- a szülőkkel szoros kapcsolattartás során, felvilágosítás, a szakemberek segítségének felkínálása, a káros hatások ellensúlyozása
- az agresszió minden formájának feloldása elítélése, befolyásolása (pl. a TV káros hatásai, mint a szülői fórumok témái)
- közlekedési ismeretet adó játékos tevékenységek szervezése
- rendőrség által szervezett bűnmegelőzési programok kezdeményezése
- veszélyhelyzetek elkerülését segítő mesegyűjtemény beépítése a mindennapokba

7.1.3.5. A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Ezen túlmenően nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására (környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a helyiségekben minél több zöldnövény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia stb.).

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt, azaz a betegségek megelőzésére.

A balesetek, megelőzését szolgálja az alábbi - minden nevelési év kezdetén biztosított - feltételrendszer:

- a balesetvédelmi oktatás a gyermekek részére (a gyermekek testi épségének védelme érdekében minden év szeptember 31-ig elkészítjük a balesetvédelmi jegyzőkönyvet, amelyben a gyermekekkel ismertetjük a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat)
- az udvar játékeinak átvizsgálása balesetvédelmi szempontból
- az óvodapedagógusok részére balesetvédelmi és munkavédelmi oktatás
- a gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon, nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

A speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve történik. Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői, orvosi szűrésekre, vizsgálatokra (mindenre kiterjedően: tartás, látás, hallás stb.).

A gyermekek tevékenységének folyamatos figyelemmel, kísérésével elsőrendű feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét.

Figyelmet fordítunk minden évszakban a szabadlevegőn való tartózkodásra, a vizes edzésre és a nap káros hatásainak kiküszöbölésére (napernyők, árnyas helyek, pancsolóban vizes játékok)

A fentiek, megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

7.1.3.6. Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezve igyekszünk olyan optimális tárgyi környezetet, színharmóniát kialakítani, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását.

Az udvar esztétikai szépségét adja: -a virágoskert, sziklakert -bokrok, fák, cserjék, és a zöld pázsit.

A többfunkciós csoportszobák berendezése, felszerelése színharmóniája a gyermekek otthonosságát, jó közérzetének biztosítását szolgálják.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása:

Az élethez szükséges elemek – föld, víz, levegő – megfigyeltetése, megismerése szellőztetés, séta, kirándulás, kísérletek alkalmával. (jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő).

7.1.4. Sikerkritériumok

- A gyermekek jó közérzete érdekében folyamatos napirend szervezésével nyugodt, türelmes légkört biztosítunk a gondozási teendők elvégzésére. Ez által biztosítjuk, hogy a gyermekek a saját szükségleteiket a számukra legmegfelelőbb egyéni tempóban végezzék.

- A testápolási, étkezési, öltözködési szokásokat a csoport dolgozói azonosan közvetítik, szóbeli megerősítésük modell értékű.
- Az évszakoktól, időjárási viszonyoktól függően a gyermekek minél több időt töltenek a szabadlevegőn, mozgásigényükhöz igazítottan kedvükre mozoghatnak
- A pihenéshez biztosítottak a nyugodt feltételek / halk zene, simogatás/, a pihenési idő a folyamatos ébredéssel, csendes elfoglaltság felkínálásával igazodik a gyermekek egyéni alvási igényéhez
- A csoportban dolgozó óvónők és dajkák közös felelősséget éreznek a csoportszoba esztétikumáért, tisztaságáért. Példájukkal erősítik a gyermekekben a tiszta és szép környezet iránti igényt
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, egyéni gondozása, testi nevelése megvalósul
- A szülőkkel szervezett közös programokon /pl. Egészségvédő nap, Gyermeknap, Szülői értekezletek) az egészséges életmód szokásainak közvetítése, ezzel a családok egészséges életvitelének, életmódbeli szokásainak befolyásolása rendszeres

7.1.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- A gyermekek a kialakított szokásoknak megfelelően felszólítás nélkül, önállóan végzik a testápolási teendőket.
- Ismerik a tisztálkodási eszközök helyét, azokat megfelelően használják, tisztán tartják.
- Zsebkezdőjüket köhögéskor, tüsszentéskor önállóan használják.
- Készségszinten használják az evőeszközöket (kanalat, kést, villát).
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- A kulturált étkezés alapvető szokásait ismerik (asztalnál ülve, halkán, csukott szájjal étkeznek)
- Önállóan öltöznek, ruháikat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruháikat védik a szennyeződéstől, a gyűrődéstől, és a megfelelő helyre, teszik (zsákba illetve székre /pihenéskor/)
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, tisztaságára
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik
- Ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- A teljes körű egészségfejlesztés kialakítása, a prevenciós programok hatására a gyermekek egészségi állapota kedvezően alakul.

7.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

„Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.”

7.2.1. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

Kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, szeretetteljes, befogadó légkörben, a családi nevelést kiegészítve

- alakulnak a gyermekek társas szükségletei,
- gazdagodnak az erkölcsi, esztétikai, intellektuális érzelmei,
- fejlődik a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk.

7.2.2. Az óvodapedagógus feladatai:

- Az újonnan érkező gyermek közösségbe történő befogadásának segítése
- A befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családias környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése,
- Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, az együttérzés, a segítségnyújtás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során
- A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás – normarendszer kialakítása.
- A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek–óvodapedagógus, gyermek–dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.
- A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az én-tudat alakulásának elősegítése, az egészséges életvitelhez, környezettudatos viselkedéshez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek alakítása.
- A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.

- A cigány nemzetiségi gyermekek szokásainak, kisebbség kultúrájuk, egyes elemeinek, megismertetése, identitástudatuk fejlesztése, sikeres szocializációjuk megvalósítása.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi be óvodáztatása és rendszeres óvodába járásának segítése nyitott programokkal, valamint a családokkal történő intervenciók gyakorlat megvalósításával.
- A szülők bizalmának megnyerése, szemléletének formálása a nevelési problémák közös megoldásában.
- Szociális hátrányok enyhítésére szükség szerint lehetőséget teremtünk az óvodai felszerelések biztosítására

7.2.3. Az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés tartalma

A befogadás rendszere:

A befogadási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, pozitív, elfogadó attitűd, az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. Az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A befogadás kapcsán főbb tennivalóink:

- Családlátogatással személyes kapcsolatfelvétel, környezettanulmány (anamnézis felvétel).
- Anyás befogadás, fokozatos időcsökkentéssel. Az együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermek napirendjét, szokásait. (A gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat, fokozó eszközeit magukkal hozhatják).
- A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.
- Ösztönözzük az 5–7 éves gyermekeket, hogy segítsenek a kiscsoportosoknak (Pl. öltözködésben) vegyék körül őket szeretettel. Igyekszünk minél több programot

szervezni a kicsik és a nagy óvodások, ill. csoportokban dolgozó felnőttek és gyermekek együttműködésére.

Szokás - normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer, a biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

A szokás és normarendszer minden nevelési év elején kerül meghatározásra.

Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokás-normarendszer napirend-követő. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok
- a játék, mozgás;
- a tanulás területén

normaként jelennek meg az óvodai életben. Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követel.

A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önérvényesítésnek.

7.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg.

Az értelmi nevelés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése, hiszen csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. Kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másik emberhez, akinek a társas reakcióiból a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése valósul meg. Kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az

óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa kommunikációs ismereteiket (pl. Érzelmeket kifejező gesztusaikat, arc kifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása –a beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd – kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

7.3.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja:

Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul

- a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége,
- beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása,
- beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének tartalmának megértése,
- fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik.

7.3.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve

- A kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, szabályközvetítéssel és a gyermeki kérdések támogatásával.
- Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.
- A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- A nevelőmunka hatékonysága érdekében az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését. A tanulás tanulásának megvalósításában kiemelt helyet kap a játék, a játékban tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi

tapasztaltatás, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia alkalmazása, a kooperatív tanulás stb.

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség fejlesztése és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása.
- Valamennyi értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet biztosítása.
- Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése (gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd).
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- A cigány gyermekek nevelésében és a nyelvi kifejezőkészség –hanghordozás, gesztikuláció- és a belső érzelmvilág közötti összhang megteremtése.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

- Komplex logopédiai terápia
- Napi anyanyelvi játékok
- Drámajáték elemeinek alkalmazása

Alapvető pedagógiai elvünk:

Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermek esetében.

7.3.3. Az anyanyelvi és értelmi nevelés tartalma

Napi gyakorlatunkban az anyanyelvi játékok egyéni és mikro csoportos szervezésére – alkalmazkodva a gyermekek életkori sajátosságaihoz – külön időt biztosítunk.

A nyelvi játékok, gyakorlatok legfőbb ismérve, hogy játékos keretben végezzük, örömmel és sok-sok ötlettel fűszerezett csoportos játék keretében. A nyelv- és ajakügyesítő, valamint a

hallás differenciálási gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Ha az mégsem következnek be, logopédus segítségét vesszük igénybe. Az óvodai csoportokban, ugyanis csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek során (max. 5-10 percben)

Az anyanyelvi játékokhoz, központi és saját készítésű eszközöket használunk: szemléltető képek, tornaszerek, különböző anyagokból készült tárgyak, bábuk, tükör, videofilmek, hangszerek, hívóképek, feladatlapok, valamint a csoportszoba berendezési tárgyai, eszközei, képes dominó, képes ABC, Bohóc kártya, szóvonat. Bujkáló képek, magánhangzók megkülönböztetésére pálcikák, korongok, Memória-játék, Ellentétes szó párok képei.

7.3.4. Sikerkritériumok

- Biztonságos, elfogadó szeretetteljes légkör megteremtésével, a gyermek beszédkedve, kíváncsiságára és érdeklődése, változatos kommunikációs helyzetekben kialakult
- A gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítjuk a gyermekek változatos tevékenykedtetését, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- A csoportban dolgozók kommunikációja, beszédmintája összehangolt
- A nyelv és ajakügyesítő és hallás differenciálási gyakorlatokkal lehetőséget teremtünk a hangzók tiszta ejtésére, - javítgatás elkerülésével-, ha ez nem következnek be logopédus segítségét, vesszük igénybe.
- Folyamatos a szakmai kapcsolattartás a logopédussal, fejlesztőpedagógussal.
- Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztést különösen a nyelvi hátrányos helyzetű gyermekek esetében érvényesítjük.
- A nyelvi hátrányos helyzetű gyermekek szüleinek folyamatos az intervenciók segítségnyújtás alkalmazása.

7.3.5. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Beszédük érthető, kifejező, összefüggő, a különféle élethelyzetekben használnak az elvont kifejezéseket
- Beszédfegyelme kialakul, nyugodtan, figyelmesen végig hallgatják a felnőtteket és társaikat
- Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra

- Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik
- Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- Bátran és szíves kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- Az etnikai gyermekek is megértik és helyesen alkalmazzák az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képesek magukat megértetni.

8. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT ÉS A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítjuk az emberi méltósághoz való jogot.

Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- gyermeki jogok gyakorlása révén
- a neveléssel összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során
- a tehetséges és a képességeihez képest rosszul teljesítő gyermek részére nyújtott segítség alkalmainál
- a csoportok kialakítása során
- a nemzetiségi nevelés során

8.1. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja:

Az egyéni bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szellemében a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek

- oktatási és társadalmi integrációjának támogatása
- minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása
- esélyegyenlőség növelése
- hátrányok csökkentése

- egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés
- az iskolába való átmenet segítése

8.2. Az óvodapedagógus feladatai:

A hátránnyal küzdő gyermek számára speciális

- személyiségfejlesztő
- tehetséggondozó
- felzárkóztató
- esélyteremtő programok szervezése.

Az integrációs programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése érdekében. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében integrációs programunk tartalmi elemeit tudatosan és mérhető eredményességgel állítjuk a nevelés folyamatába.

8.3. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések területei:

8.3.1. Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása

- Beóvodázási program készítése
- Komplex állapotfelmérés, teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása
- Családok felkutatása, megkeresése, kapcsolat a családdal
- Nyitott programok a leendő óvodásoknak
- Együttműködés a Gyermejköltségi Szolgálattal, Védőnővel, Roma Nemzetiségi Önkormányzattal
- Minden 3 éves gyermek felvételének biztosítása a gyermekek fejlődésének érdekében

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása

- A napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése
- A jelzőrendszer hatékony működtetése
- A szülők bevonása napi kapcsolat kialakítása
- Fogadóórán, egyéni beszélgetés alkalmával a meggyőzés módszerének alkalmazás

A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitvatartás kialakítása

- Nyitvatartási igény felmérése óvodakezdés előtt
- A szülők munkaidőjéhez igazított programszervezés (ünnepélyek)

8.3.2. A nevelőtestület együttműködése

Cél: Hospitálásra épülő együttműködés gyakorlatának kialakítása.

Feladat:

- Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- Egymástól való tanulás megvalósítása
- Együttműködés fejlesztése

8.4. Pedagógiai munka kiemelt területei

8.4.1. Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés

Cél: Megismerni a gyermekek aktuális fejlettségét

Feladat:

- A gyermekek, szülők adatainak felvétele a felvételi naplóba, az azt követő családlátogatás során, teljes körű anamnézislap kitöltése

Kompetenciák fejlesztése

Kommunikációs képességeket fejlesztő programok

Cél:

- Mesék, versek iránti érdeklődés kialakítása
- Önkifejezés megalapozása
- A roma nemzetiségi kisebbségi kultúrából származó irodalmi alkotások megismertetése

Feladat:

- Kommunikációra ösztönzés
- Tudatos beszédértés, beszédmozgás, beszédmegértés fejlesztése
- Nyelvi elmaradások korrigálása

Fejlesztés módja: minden óvodában egyéni

Szociális kompetenciák fejlesztése

8.4.2.Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

Cél:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése
- Társas kapcsolatok alakítása
- Közösséghez való pozitív viszony erősítése

Feladat:

- Az óvodába érkező gyermekek beilleszkedésének segítése
- Fejlettséghez igazodó szokás-szabályrendszer kialakítása
- Hagyományrendszerünkbe beépülő, ismétlődő tevékenységek szervezése
- Anyás beszoktatás:

Lehetőséget biztosítunk a szülők számára, hogy megismerkedhessenek az óvoda belső életével

8.4.3. Egészséges életmódra nevelés**Cél:**

A gyermek testi- lelki szükségleteinek kielégítése során az egészséges életvitelhez szükséges készségek formálása

Feladat:

- Egészséges életmódra nevelésalakítása és fenntartása
- Egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- Gyermek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- Balesetmentes környezet biztosítása
- A szülők egészség tudatos nevelésének befolyásolása

8.4.4. Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése**Célunk:**

- A másság elfogadtatása, gyermek –gyermek, és gyermek-felnőtt viszonylatában.
- A szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségében

Feladatunk:

- A gyermekek egyéni képességeinek megfelelő egyéni differenciálás, fejlesztés
- A családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése
- A szociális ellátó rendszerrel való együttműködés

8.4.5. Korszerű óvodapedagógiai módszerek**Célunk:**

Nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében.

Feladatunk:

- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség elmozdítása érdekében.

8.4.6. Multikulturális tartalmak

Cél:

A helyi programba beépített romakultúra elemeinek szokásainak közvetítése

Feladat:

- A heti tervbe épített etnikai művelődési anyag megvalósítása
- Helyi roma mesteremberek, fafaragó, zenész, versfaragó, festő megismertetése
- Hagyományápolás: cigány népszokások, mesék, népi foglalkozások, képzőművészeti alkotások bemutatása, gyűjtőmunka
- Előadás, Játsszóház szervezése

8.4.7. A Gyermekvédelemmel és az egészségügyi ellátással a szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok

A gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladata.

Elveink:

- A lehető legkorábbi beavatkozás elve
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

Cél:

A gyermekeket megillető jogok érvényesítése, védelem a testi, értelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól

Ismertté váljanak azok a körülmények, melyek a családok helyzetét hátrányosan érintik, ill. veszélyeztetik

Feladat:

- A gyermekvédelmi esetek kiszűrése
- A szükséges nyilvántartások vezetése

- Együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Szakszolgálattal, az Egészségügyi szervekkel
- Prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában
- Integráció a pedagógiai gyakorlatban

8.4.8. Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel

Együttműködés a Gyermekjóléti családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális hátterének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése (szülői értekezleten)
- Étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően)
- Eseti támogatás közvetítése
- Nyári étkeztetésben való részvétel közvetítése
- Adományokra szorulóknak jelzése

Együttműködés a védőnővel

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása,
- Korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás
- Gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése

Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal

- Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés
- Tanulási képességeket vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság
- Nevelési tanácsadás
- Logopédiai ellátás

Cél:

A beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermekek problémáinak korai feltárása

Szakmai szolgáltatások:

- Gyógypedagógiai tanácsadás

➤ Tartalma:

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében szak-pedagógiai segítség kérése

Fejlesztési terv közös kidolgozása

- Nevelési tanácsadás

➤ Tartalma:

A helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése)

Értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)

A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság felé közvetlen utalás, soron kívüli vizsgálat kérése

- Logopédiai ellátás

Együttműködés a Roma Nemzetiségi önkormányzattal

Cél:

Az óvodai nevelés kiegészítése multikulturális tartalmakkal

Esélyteremtés a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása.

Feladat:

- Be-óvodáztatás megvalósítása, a rendszeres óvodába járás segítése
- Mentálhigiéniai hátrányok csökkentése, erős szokás-szabály rendszerrel
- Szociális segítségnyújtás lehetőségei keresése
- A szülők meggyőzése
- A cigány kultúra elemeinek beépítése a pedagógiai munkába (etnikai projektek)
- Ismétlődő közös programok

8.4.9. Óvoda- iskola átmenet támogatása

Cél:

A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges, testi, szociális értelmi érettség kialakítása

Az iskolai életmódra és életpálya-építésre való felkészítés

Feladat:

- Az iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka
- Az iskolaválasztás támogatása
- Az iskolával való kapcsolat fenntartása
- Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása

8.4.9. Szülőkkel való kapcsolat, együttműködés

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei fejlődésükben elmaradnak kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése, a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja.

Cél:

- Együttműködő partneri kapcsolat épül ki a szülői házzal annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális kompenzációja sikeresen megvalósuljon

Feladat

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
- Rendszeres tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. karácsony, farsang, környezetvédelmi napok stb.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása

Eredményesség

- Az indikátorok teljesülése: be óvodázási arány, hiányzás csökkenése,
- DIFER mérésnél a hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkenése, normál tantervű, integrált iskolai környezetbe történő beiskolázás, szabad iskolaválasztás érvényesülése, iskolaérettség elérése

8.4.10. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- a pedagógiai munka hatékonysága nő a hátránykompenzáció hatására
- egységes nevelési gyakorlat, szemlélet alakul
- a korai be-óvodáztatás nő, a lemorzsolódás csökken
- az óvoda-iskola átmenet nehézségei csökkennek, zökkenő mentesebbé válik az iskolai beilleszkedés
- az eltérő háttérből érkező gyermekek tanulási kultúrához való attitűdje, pozitívan változik

9. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tarása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

A gyermek és szülő jogainak és kötelességeinek részletezése a Házi rendben található.

Az általános elvárások közül - a tolerancia, nyitottság, elfogadó, segítő attitűd, szeretetteljesség, következtetés – kiemelten fontos. Az óvodapedagógus a nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell, hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában. Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

9.1. Alapelvek érvényesítése

- A szegregálás elkerülésének elve. Az integrált nevelés során az összes gyermeknek, ezen belül minden gyermeknek megfelelni.
- Normalizációs elv, melyben a gyermekek normavilágának megértése, átmeneti értékrend deficitjének változtatása, minimális korlátozással. Azonos jogok és lehetőségek biztosítása a speciális szükségletek, különleges ellátást igénylő gyermekek számára.
- Integráció. A gyermekek sajátos szükségleteit, problémáit egyénre szabott nevelési, oktatási programmal elégítjük ki, differenciálás sokszínű alkalmazása.
- A gyermekeket csak annyira terheljük, amennyire képes és annyi segítséget biztosítunk, amennyire szüksége van. Az önállósághoz vezető utak kialakításának segítése.
- A lehető legkorábbi beavatkozás elve.
- Az együttműködés, a probléma komplex megközelítése, a célkitűzések megfogalmazásában.
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében

- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

9.2. A gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenység

- Érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, a védelem a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól.
- Megvalósul hátránykompenzációval az esélyegyenlőség, az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

9.2.1. Az óvodai nevelés óvó-védő, szociális, nevelő és személyiségfejlesztő hatású, ezért legfontosabb feladataink:

- Szem előtt tartjuk, hogy a játékra szánjuk a legtöbb időt
- Ellene vagyunk minden olyan tevékenységnek, ami „óvodaidegen” és a gyermek kifáradásához, túlterheléséhez vezethet. A szülők ez irányú kéréseit – gyermekeik érdekében - nem vállaljuk fel.
- Egészséges, kiegyensúlyozott, boldog gyerekkort kívánunk biztosítani a ránk bízottaknak
- Védjük gyermekeink testét, lelkét, értelmét a felesleges megterheléstől
- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek és családok segítése.
- A gyermekek fejlődését korlátozó ártalmak kiszűrése, külső speciális szakemberek bevonásával (logopédus, Pedagógiai Szakszolgálat, fejlesztőpedagógus, gyógytestnevelő).
- Külső segítőkkel, gyermekvédelmi szervekkel, családsegítő szolgálattal való kapcsolattartás, együttműködés.
- A társintézményekkel való kapcsolattartás mélyítése (bölcsőde, szomszédos óvodák, iskola) a prevenció minden gyermekre való kiterjesztése.

9.2.2. Célunk:

A prevenció, a gyermekek esélyegyenlőségének növelése, a gyermeki jogok és érdekek érvényesítése, testi- lelki egészségüknek és a családban történő nevelésüknek elősegítése, szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

9.3. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. szint: Óvodapedagógusok szintje:

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja (a gyermekek fejlődési lapjain feljegyzést készít).
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő, óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

2. szint Gyermekvédelmi felelős szintje:

- Nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait.
- Az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermeket.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal.
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.

3. szint Óvodavezető szintje:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Kapcsolat felvétele az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).

- A faliújságon keresztül tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős, és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

9.4. Tevékenység

9.4.1. Feltételek

Személyi feltételek: Óvodánkban az intézményvezető a gyermekvédelmi felelős.

Tárgyi feltételek: egészséges, nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságos környezet biztosítása.

9.4.2. Módszerek

- szituációs játék,
- beszélgetés,
- a szülők bevonása a munkába,
- egyéni bánásmód.

A célt akkor érjük el az adott módszerekkel, ha az óvodában lévő veszélyeztetett gyermeket sikerül a családban tartani, körülményeit, életfeltételeit javítani. Sikerül elérni, hogy a gyermek több időt töltsön a szülőkkel.

9.4.3. Konkrét tevékenységi formák

- rendszeres családlátogatás,
- szülői értekezletek,
- hagyományok ápolása, nyílt ünnepségek,
- orvosi vizsgálatok megszervezése,
- kapcsolattartás a társszervekkel,
- közös programok.

9.4.4. Sikerkritériumaink

Munkánk akkor tekinthető eredményesnek:

- ha a gyermek rendszeresen jár az óvodába, és az általunk nevelt gyermek nem kerül hátrányosabb helyzetbe annál, amivel óvodába került.
- ha minden gyermek önmagához képest jól fejlődik, jól érzi magát az intézményben, és korának, fejlettségének megfelelően képessé válik életfeladatai elvégzésére.

Ha a tehetség kivirágzik, a hátrány csökken, a családok a nevelési funkciójukat igyekeznek teljesíteni, akkor nem dolgoztunk hiába.

10. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

1. Különleges bánásmódot igénylő gyermek

- Sajátos nevelési igényű gyermek
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- Kiemelten tehetséges gyermek

2.A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

10.1.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési szükséglet, mint fogalom, sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos, vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképesség zavara miatt. A speciális nevelési szükséglet nem a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít.

Sajátos nevelési igényű: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

A fenntartói döntés, és feladat-ellátási kötelezettség, az Alapító okiratban megfogalmazott feladat meghatározás alapján, óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fogalomköréhez tartozó gyermekek ellátása kiterjed, az:

- **Érzékszervi**
 - látássérült (súlyossági fok: gyengén látók)

- hallássérült (súlyossági fok: kevésbé súlyosan vagy közepes fokban - nagyothalló)

- **Enyhén értelmi fogyatékos**
- **Beszéd fogyatékos**
- **Fejlődés egyéb pszichés zavarával küzdő gyermek** (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavar)

Pedagógiai szempontból az értelem, a látás, a hallás, a mozgás, a beszédszervek hibás működése vagy az érzelmi élet súlyos zavara által okozott eltérő fejlődést értjük sajátos nevelési igény alatt. Azt az állapotot, amikor a gyermek egyedi sajátosságai oly mértékben térnek el az átlagostól, hogy annak alapján a lehetséges fejlődés csak sajátos (gyógy) pedagógiai eszközök, módszerek és segédeszközök biztosításával érhető el.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló, speciális fejlesztő tevékenységet a helyi nevelési rendszer szerves részeként működő, a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembe vételével szervezzük.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás

A habilitációs, rehabilitációs ellátás elvei:

A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek

- A fejlesztés a megfelelő területen valósuljon meg
- Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlétkör kialakítása segítse
- A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve
- A habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak
- A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus segíti a gyermek fejlesztését

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység célja:

Harmonikus, nyugodt óvodai környezetben

- biztosított a gyermekek integrált nevelése, esélyegyenlősége,
- javul a gyermekek életminősége, a társadalmi beilleszkedése,
- csökkennek a fogyatékoságból adódó hátrányok,

- természetessé válik a gyermekek közötti különbözőség elfogadása

Általános feladatok:

- A napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő.
- Az egyéni fogyatékból fakadó, hiányzó-vagy sérült funkció helyreállítása, új funkció kialakítása.
- Az ép funkciók bevonása, a hiányzókat pótlása érdekében, a különböző funkciók egyensúlyának kialakítása.
- Speciális eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- A fejlesztés céljait, minden esetben a gyógypedagógiai – orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni.

Speciális feladatok:

Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása:

- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára, elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem-vagy kevésbé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségleteiről a gyermekek befogadásához.
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal.

A fejlesztő tevékenység legfontosabb területei:

A tevékenységet meghatározó tényezők; a fogyatékból, típusa, súlyossága, a speciális ellátás kezdetének ideje, az életkor, a meglévő ismeretek alapján:

- A kognitív funkciók, (vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés)
- Motoros képességek, (alapmozgások, mozgáskoordináció, egyensúly)
- Beszéd –és nyelvi képességek fejlesztése, (nonverbális, verbális kommunikáció, beszédindítás, beszédmegértés stb.)
- Játéktevékenység alakítása, játékhasználat elsajátítása

- Szociális kompetenciák kialakítása, a fogyatékoság függvényében, más-más hangsúlyt kap.

Sérülés specifikus fejlesztés feladatai:

Érzékszervi sérült gyermek fejlesztésének feladatai:

a) Látássérült gyermek fejlesztésének feladatai

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása. Mindvégig figyelembe kell venni a fizikai terhelhetőség korlátait, tekintettel az adott szembetegségre.

Gyengén látó gyermekek fejlesztésének feladatai

Látásukat sokkal közelebből, kisebb térben tudják használni. Nevelésük speciális optika eszközök segítségével, vizuális megismerés útján történik, hallási, tapintási ingerekkel kiegészítve.

- A testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és az ehhez szükséges környezet megteremtése. (dönthető asztallap, világítás)
- A környezet vizuális megismertetése, látás használatának megtanulása a távoli és közeli környezetben.
- Nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság kialakítása.
- Térbeli tájékozódás fejlesztése a látás használatával.
- A kézügyesség, a finommozgás fejlesztése az írás előkészítése.
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a gyermek tájékozódását
- A tapintási észlelés által szerzett információkkal a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismeretek kiegészítése

b) Hallássérült gyermek fejlesztésének feladatai

Az enyhén hallás sérült-nagyothalló- gyermekek esetében a halláskárosodás miatt, az érthető kiejtés elmarad, ennek következtében, a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, az egész személyiség megváltozhat. Speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető.

A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben.

Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, mely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

Enyhe fokban hallás sérült gyermekek fejlesztésének feladatai:

Az emberi beszédhang és környezet korlátozott felfogására képesek. Beszédfejlődésük késve, speciális segítséggel indul meg.

- A nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény- és tevékenység erősítése, a beszédérthetőség folyamatos javítása
- A nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, a megnyilvánulást segítő eszközrendszer használata, a családi-szociális háttér bekapcsolása a fejlesztés rendszerébe

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

Az ép gyermekekkel történő együttnevelés, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segíti elő.

- A gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről való gondoskodás.
- Az önmegvalósítást, szociális beilleszkedést segítő képességek és a gondolkodási képességek fejlesztése.

Beszéd fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

Beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejllettségű gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzóság stb.) miatt előtérően fejlődik.

Az akadályozottság megmutatkozhat, beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós háritásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

- Komplexitás a fejlesztésben; sokoldalú percepciófejlesztés, kinezteziás, auditív, vizuális, vizuo-motoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése
- Aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása
- Speciális terápiák alkalmazása; diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés.
- Báb és drámaterápia alkalmazása
- A mozgás és beszédműveletek, transzfer (átviteli) hatásának tudatos használata

Fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermekek fejlesztése

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan

zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat:

- a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával
- megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását,
- megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

10.1.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Ha a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult.

A fejlesztő foglalkoztatás az óvodai nevelés keretében valósul meg, a szakértői vélemény alapján egyéni, mikro csoportos foglalkoztatás keretében.

A fejlesztő foglalkozások szervezésének szempontjai:

- egyéni vagy mikro-csoportos foglalkoztatás keretében a gyermekek képességének, motiváltságának ismeretében
- játékos, kreatív, kerülve az iskolai helyzeteket, nyugodt, ingerszegény környezetben
- a foglalkozások időpontja és helye tekintetében rendszeres

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

10.1.3. A kiemelten tehetséges gyermek

Az intézmény fontos feladata a képességek kibontakoztatása, a tehetséges gyermekek felismerése, nyilvántartása, egyéni nyomon követése, a tehetségek gondozása és fejlesztése, élve az intézményi és az intézményen kívüli együttműködések lehetőségeivel. A mikro csoportos tevékenységszervezés közben a differenciálás gyakorlata kiválóan alkalmazható a kiemelten tehetséges gyermekek nevelésében, melynek fontos színterei, a játék tevékenység, a bábjáték. A témák feldolgozására legalkalmasabb a projekt módszer. A tehetséges gyerek már kisgyermekként is hordozza a kiemelkedő képességűekre úgy általában jellemző személyiségvonásokat, érzelmi mintázatokat és karakterisztikus viselkedésformákat. A tehetséggondozás során a tehetségígéreteket fejlesztjük a gazdagítás, dúsítás, differenciálás eszközrendszerével komplex programok keretében

Alapelveink:

- A tehetség ígéretek erős oldalának fejlesztése
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése
- Kiegyensúlyozott, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése
- Feltöltődés, pihenés, elvonulás lehetőségének biztosítása

Célunk

A tehetségígéretes gyermekek személyiségének optimális alakítása, komplex fejlesztése az óvodai programok keretében.

Feladataink

- A tehetséges gyermek felismerése
- Sokféle tevékenységkínálat biztosításával, a gyermekek érdeklődési körének megismerése
- A tehetségfejlesztő programok megszervezése, az óvodai élet gazdagítása egyéb tevékenységekkel
- Egyéni bánásmód keretében történő célzott fejlesztés, képességfejlesztés
- A gyermek pozitív én-tudatának kialakítása és erősítése
- Elfogadó és támogató környezet kialakítása
- A pedagógusok továbbképzésének megszervezése a tehetségfejlesztés területén
- A szülők folyamatos tájékoztatása, megnyerése a közös célok hatékony elérése érdekében
- A tehetségfejlesztési szakértővel partneri kapcsolat kialakítása

A gazdagítás, a tehetségfejlesztő munka alapeszköze

- Mélységében történő és tartalmi gazdagítás
- A feldolgozási képességek gazdagítása
- A tempóban történő gazdagítás

A tehetséggondozás tartalma

Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségigérek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul.

Műhelyfoglalkozások vezetése, mely a „tehetségigérek” speciális érdeklődésére, épít speciális többlet nyújtásával a gyermekek képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően.

A többségen belül a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.

A tehetséggondozást a tehetségpontokhoz való kapcsolódás segíti.

A tehetséggondozás dokumentációi és azok tartalma

- Pedagógiai Program (helyzetelemzés, elvek, célok, feladatok, tehetségmodell bemutatása, tehetségműhelyek, személyi, tárgyi feltételek, kapcsolatok, az adott év tehetségprogramja, kapcsolattartás formái, személyi, tárgyi fejlesztések)
- Éves munkaterv (az adott évre kitűzött célok, feladatok, fejlesztések, ellenőrzések, értékelések, az adott év tehetségprogramja, kapcsolattartás formái, személyi, tárgyi fejlesztések)

Folyamata

- A tehetségigérek felfedezése

Fejlődési naplóban képességméréseket végzünk megfigyelés és konkrét mérés alapján.

- A tehetségigérek beválogatása programba
- A partnerekkel megtörténik az egyeztetés, hozzájárulás beszerzése
- A tehetségek gondozása

Mérések

- A mérések alapjául a saját kidolgozott mérési rendszert és a megfigyelési szempontjainkat vesszük figyelembe, folyamatos a visszacsatolás és az értékelés
- A gyermekekről portfólió készül, mely tartalmazza a gyermekek alkotásait, az óvodapedagógusok által leírt folyamatos megfigyeléseket, tapasztalatokat.

10.2. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A szabályozás célja: a gyermek hátrányainak kompenzálása, esélyeinek növelése kora gyerekkortól fiatal koráig, minél sikeresebb társadalmi integrációjának elősegítése érdekében.

Hátrányos helyzetű gyermek, tanuló: az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította;

E csoporton belül :

Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek;

10.2.1. Speciális ellátási rendszerünkben az egyéni képességfejlesztés sokszínűen valósul meg.

Terület	Fejlesztési terápia	A megvalósulás formája	Fejlesztési kompetenciák
MOZGÁS	Prevenció. Korrekción. -Prevenációs, korrekciós torna -Nagymozgás, finommotorika fejlesztése	Mikro csoportos, esetenként egyéni, páros	Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus Pedagógiai asszisztens
BESZÉD- ÉS KOMMUNIKÁCIÓ	-Komplex logopédiai terápia Dráma pedagógia Prevenációs program	Mikro csoportos esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus,-logopédus Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus
RÉSZKÉPESSÉGEK	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia,	Mikro csoportos, Egyéni, vagy páros	Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus Pedagógiai asszisztens
PSZICHÉS FEJLŐDÉS ZAVARAI	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia Szenzoros integrációs terápia elemei Relaxációs terápia elemei	(kis) csoportos esetenként egyéni, páros	Gyógypedagógus Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus
TANULÁSI FOLYAMATBAN AKADÁLYOZOTT	Prevenációs program Fejlesztőpedagógia Komplex -dyslexia -diszkalkulia preventív terápia	Mikro csoportos Egyéni, vagy páros	Fejlesztőpedagógus Óvodapedagógus

10.2.2. A megelőzés feladatai közé tartozik, hogy már középső csoportban, a csoportban dolgozó óvónő javaslatára, megfigyelései alapján, a fejlesztőpedagógusok által kidolgozott helyi szempontsor kritériumai szerint, és 4 éves korban DIFER mérés eredményeit figyelembe véve, a gyermekek differenciált fejlesztésben részesülnek. A helyi program kiemelt fejlesztési feladatai, alapját képezik a fejlesztési gyakorlatnak.

10.2.3. A fejlesztés gyakorlata

10.2.3.1. A fejlesztőtevékenységek színterei:

- Csoportszobai integráció: sérülés-specifikus feladat tervezése a napi tematika szerint (jelölése a művelődési tartalomnál) szokás szabályrendszerben megjelenő feladatok
- Csoporton kívüli fejlesztés: a fejlesztőpedagógusok, tervezett tevékenysége, a HHH-s gyermekek fejlesztése
- Gyógypedagógus irányításával, közreműködésével végzett tevékenység.
- Együttműködés a szülőkkel

10.2.3.2. A fejlesztési tevékenység értékelése:

- fejlettségmérő lapok áttekintése (félévente)
- megfigyelési napló bejegyzései alapján (évente)
- a fejlesztőpedagógus fejlesztési kompetenciába tartozó tesztekkel: (évente)
- állapotváltozásról kontrollvizsgálat a Szakértői Bizottságnál
- DIFER mérés

10.2.3.3. Szükséges feltételek:

Személyi feltétel: gyógypedagógus

Tárgyi feltételek biztosítása az eszköznorma előírásai szerint történik. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez szükségesek speciális tárgyi eszközök.

Alapvető tárgyi eszközök megtalálhatók program specifikus eszközök között,

Nagyméretű tükör, egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör,

A fogyatékoságnak megfelelően, speciális eszközök biztosítása szükséges.

10.3. Sikerkritériumok

- Komplex szakvélemények figyelembevételével, segítségével megismerhetjük a sérülés mértékét, melyek alapján tervezzük a speciális fejlesztést.
- Speciális módszerekkel, terápiás eljárásokkal ismerkedünk, a sérüléshez megfelelő fejlesztést alkalmazunk.

- Szükség esetén fejlesztési tervet készítünk, individuális módszereket, technikákat alkalmazunk
- Rendelkezünk az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség)
- Alkalmazkodunk az eltérő képességekhez, eltérő viselkedéshez, nevelési helyzetben alternatívákat keresünk,
- Együttműködünk a szakemberekkel, javaslataikat beépítjük a pedagógiai munkába.
- Az együttműködés az óvoda dolgozói között a tervezésben feladatok megosztásában megvalósul.
- A szülők támogató együttműködése folyamatos.

10.4. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Képesekké válnak társaikkal való együttműködésre, közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe. (szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életre).
- Képesekké válnak igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértetésére.
- Képesé válnak nyelvi jelek befogadására, feldolgozására, beszédbeli kommunikációra.
- Saját személyükkel kapcsolatos munkákat önállóan végeznek.
- Képesekké válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására.
- Figyelem összpontosításra képesekké válnak.

11. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamatban a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

Az objektív /külső/ feltételek, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermeket körülvevő környezet adottak. A csoportonként előírt játékok, eszközök, a

gondozáshoz szükséges eszközök, bútorok az udvar felszereltsége, helységeink, udvarunk mérete, technikai ellátottságunk rendelkezésünkre áll. Ebben a tekintetben a tevékenység központú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket.

Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése

Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A hangsúly az aktív kétpólusú együttműködésre kerül. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ez komolyan vesszük és beépíthetjük a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretet és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak érték konfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusunk a rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul, és magával hoz bizonyos értéket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttel is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nem csak ő irányíthatja a

gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

Az óvónő, a pedagógiai asszisztens, valamint a dajka együttműködése

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a pedagógiai asszisztent és a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. Elengedhetetlen segítői a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszéd stílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

A környezetben élők hatásai

Fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelő munkájára, hogy milyenek a környezetében élő emberek.

Az óvoda szolgáltató intézmény. Célkitűzéseit, a szolgáltatást igénybe vevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

Ezért kikérjük a szülők véleményét, felmérjük igényeiket és ezek figyelembevételével, a gyermekek mindenek felett álló érdekének megfelelően alakítjuk mindennapi munkánkat.

12. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI – AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

A tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Ezért a cselekvésközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamatokon keresztül valósul meg.

A feladatrendszer elemei:

- Játék és ismeretszerzési tevékenység
- Társas és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidő tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és együttesen jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. A gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve fejlesztik őt.

12.1. Játék és ismeretszerzési tevékenység

A program teljes egészében a játéktevékenységre épül, megkülönböztetve a szabad játéktevékenységet, az óvónő által felajánlott irányított tevékenységtől.

Értelmezésük szerint a játék az információszerzés alapvető formája. A spontán és aktív felfedező játékot öröm, jókedv és izgalom kíséri. Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony ismeretszerzést.

Pedagógiai programunk teljes egészében a játéktevékenység köreire épül megkülönböztetve a szabad játék tevékenységeit, és az óvónő által felajánlott tevékenységeket, melyek a szervezettebb játékos ismeretnyújtást jelentik, és ezek tervszerűen előkészítettek és felajánlottak. Fontosnak tartjuk a szabad játék tiszteletben tartását.

Óvodásaink a játékban és a játékon keresztül gyakorolják a nyelvet, a gondolkodást, a másokkal való együttműködést, a kitartást. Itt élik át a szerepeket, a hozzájuk tartozó magatartásmódokat, a felnőttek által közvetített attitűdöket és érzelmeket. A szabad játék idején a csoportszoba játéktereit ötletük megvalósítása érdekében - ésszerű korlátozással - átrendezhetik.

Az óvónők feladata, hogy a játéknak mindenkor teremtsék meg a leoptimálisabb feltételeit.

Tapasztalataink szerint is a felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá és probléma érzékennyé a gyermekeket, mikor saját élményként élik meg egy - egy helyzet megoldását.

A jövő, az egyre halmozódó információk tömege megkívánja, hogy a gyermekek a tanulás során a legfontosabb képességeket birtokolják. Óvodapedagógusaink minden gyermekben akár tehetséges, vagy lassan haladó típus, megalapozzák azokat a képességeket, melyek alapján örömet jelent gyermekeink számára a későbbi ismeretszerzés és önfejlesztés.

A játék a 3-7 éves gyermek alapvető tevékenysége, kitűnő talaja a fejlesztésnek, melyben kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Olyan komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan használunk fel a nevelés folyamatában. Biztosítanunk kell, hogy a játék mindennap visszatérő, hosszantartó, és lehetőleg zavartalan legyen. Ez nem jelentheti az erőltetett, óvodapedagógus által irányított játékot, mindig a gyermek által önként vállalt tevékenységnek kell lennie.

A játék, a kompetencia alapú nevelésnek is egyik legfontosabb eleme, ezért e nevelés is kihangsúlyozza: a játék a gyermek legelemibb pszichikus szükséglete, létformája. Ebből következően a gyermek 7–9 óra napi játékszükségletét ki kell elégíteni, és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját.

12.1. A játék: Motívuma az öröm, bánat, a kaland feszültsége, az erő próbálgatása, az önkifejezés és kommunikáció igénye. Olyan körülményeket teremtünk, amelyben a gyermekek fogalomalkotás fejlesztése, a magyaros mondatalkotás és a szóbeli kapcsolatteremtés lehetőségét biztosítjuk.

- tapasztalatszerzés eszköze
- öröm – és sikerélmény forrása
- személyiségfejlesztésének színtere
- tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja

Jót és jól játszani- ez a gyermek dolga az óvodában.

A mi feladatunk megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljaink elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni.

A játék kicsiben maga az élet, tükrözi mindazt, amit a gyermek felfog a környezetéből.

Az életre nevelés a játékból indul ki, és annak segítségével teljesedik ki. Minél több időt, alkalmat és lehetőséget kell biztosítanunk a gyermekeknek az elmélyült játékra.

Nagyon fontos az élmények szerepe, ezért a különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás tudatos, átgondolt munkát kíván tőlünk.

A gyermek spontán szerzett élményeire, tapasztalataira is oda kell figyelnünk, segítve azok játékban történő feldolgozását, akár szabad, akár irányított játékról van szó. Eltérés az óvónő szerepében van.

Szabad játék során az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, a szabadságot

- a játéktevékenység kiválasztásában
- a játékeszközök megválasztásában
- a társak megválasztásában
- a gyermeki játékelgondolás megvalósításában
- a játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A folyamatossága érdekében az óvónő elegendő időt hagy a befejezésére, az elmélyült játékot nem zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és lehetőséget ad a későbbi folytatására.

Mindennapjainkban a szabad játék van túlsúlyban!

Kezdeményezett játék során az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a külső készítésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyerekeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, amit tiszteletben tartunk- jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítjuk az önállóságot és az önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

12.1.1. Játékformák:

- gyakorló játékok,
- konstrukciós játék
- szerepjátékok
- szabályjáték

12.1.2. Az óvodapedagógus feladata a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, kreativitásra ösztönző, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó környezet kialakítása
- Elegendő hely biztosítása a játék számára
- A napirenden belül elegendő idő biztosítása az elmélyült játék kialakulásához
- A játékhoz szükséges, megfelelő mennyiségű eszköz folyamatos biztosítása, a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás eszközeinek sokszínű, szabad választásra lehetőséget adó elhelyezése
- Korcsoporttól függetlenül biztosítani kell a különböző játékformákhoz szükséges eszközöket
- Ötletek, lehetőségek, utánozható minták, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Szükségszerűen avatkozunk be a szabad játékba, például ha a gyerekek veszélyeztetik egymás testi épségét, vagy ha agresszívak egymással, vagy szóbeli kommunikációjuk nem megfelelő

- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyermekekkel
- A gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulásának segítése az óvónő indirekt irányításával
- A gyermek szociális tapasztalatai (melyeknek nagy részét a saját családjában tapasztal pl. nemi szerepek, munkamegosztás, stb) gyakorlásának segítése
- Olyan játékos helyzetek és ismeretszerzési alkalmak teremtése, hogy ugyanaz a tevékenység vagy összefüggő tevékenységsor mind a gyermekek egyéniségének, mind pedig fejlettségi szintjüknek megfelelően kösse le érdeklődésüket, és aktív szellemi- testi energiáikat.

Differenciálás és integráció

- Úgy tervezze meg a tevékenységeket, hogy azok minél több érzékszervre hassanak: látás, hallás, mozgás, és a verbális kommunikáció stb. együttesen szolgálják a tanulást.
- Amilyen gyakran csak lehet, tervezzen az óvónő cselekedtető és gondolkodtató tevékenységeket annak érdekében, hogy felkeltse a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, erősítse a gyermekek szándékait és kezdeményezései

Tevékenységekben megvalósuló információszerzés:

A játék és az ismeretszerzés teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek tevékenységi vágya ösztönzi a tapasztalatszerzésre, cselekvésre és közben újabb és újabb felfedezéseket tesz, ismereteket sajátít el, képességei észrevétlenül fejlődnek.

Természetesen nemcsak a játékból szerzi ismereteit a gyermek, hanem az óvodai nevelés egész folyamata, valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy spontán, vagy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formában, irányítottan gyarapítsa ismereteit.

A kompetencia alapú nevelés abból a feltevésből indul ki, hogy a valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tevékenykedés az óvodai információszerzés útja.

Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyermeket.

Megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére.

Ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek érdeklődésére és cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épüljön az ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás, sokoldalú cselekedtetés a legfontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Központi kérdés, hogy kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, sokoldalúan megközelítve kell a gyermek számára közvetítenünk. A gyermek a világot komplexen érzékeli, észleli és éli meg, ezért komplex foglalkozások rendszerén keresztül kell eljuttatnunk az ismereteket.

Azt kell elérnünk, hogy a gyermek örömmel és önként vegyen részt a foglalkozásokban.

A feladatokat a gyermekek képességeinek megfelelően kell biztosítanunk.

A nevelés egészen belül a tevékenységekben megvalósuló ismeretszerzés kötött vagy kötetlen kezdeményezések, beszélgetések, tapasztalatszerző séták, kirándulások formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában, az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formában, szervezeti és időkeretben. Ennek módját az óvodapedagógus dönti el. Az óvodai tapasztalatszerzés elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak, képességeinek, adottságainak fejlesztése. Olyan, értelmi képességek fejlesztését támogató környezetet teremtünk, melynek során a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire építünk.

Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell igazítani. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást válthatnak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképességeinek. Az óvodapedagógus szerepe kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével. Az óvodapedagógusok a gyermek igényeihez, egyéniségéhez teheríró képességéhez választják a foglalkozási kereteket és formákat.

Az információszerzés lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- a spontán játékos tapasztalatszerzés
- a játékos, cselekvéses információgyűjtés

- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, felfedezés
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a helyzeteket és a feltételeket előre meg tudja tervezni, és át tudja gondolni. A differenciálás minden helyzetben érvényesítendő.

A hatékony információszerzés feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvónő által felajánlott tevékenységek formái:

- Választható tevékenységek
- Kötelezően választható, felajánlott tevékenységek
- Kötelező tevékenységek

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozásszervezéssel kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek egyéni, sokoldalú érdeklődésének megfelelő tevékenységek, a cselekvéses tanulás biztosítása
- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának kielégítése, olyan szituációk megteremtése, ahol átélheti a felfedezés, a kutatás örömeit
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés biztosítása
- Megfelelő színvonalú feladatok biztosítása, a gyermek sikerélményhez juttatása
- A tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése, az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás, vagyis a szokások alakítása
- Önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése, saját teljesítőképességének megismertetése
- A kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése
- Az etnikai kisebbséghez tartozó, a hátrányos helyzetükből adódóan lemaradó, fejlesztésre szoruló gyermekek felzárkóztatása
- A tanköteles korú, óvodában maradó gyermekek egyéni képességeinek figyelembe vételével történő fejlesztése,
- A SNI gyermekek speciális fejlesztése a szakemberek irányítása, útmutatása alapján

- A nevelőmunka folyamatos elemzése és értékelése
- A gyermek személyiségének kibontakoztatását segítő személyre szabott, pozitív értékelés

A kompetencia alapú nevelésnek megfelelően feladatunk a tudásvágyat ebben a korban már nem felébreszteni kell, hanem kielégíteni! Az ismeretközlésnél ne a halmozásra, a mennyiségi többletre törekszünk, hanem a fogalmak tartalommal való megtöltésére, és annak az időnek a biztosítására, amely a megértést segíti elő.

12.2. Szociális képességek- Társas, közösségi tevékenység

A gyermekekkel szemben támasztott két fő követelmény: képes legyen másokkal kapcsolatot teremteni és együttműködni.

Fontos feladat már az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenységek kibontakoztatására. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, akik képesek a közösségen belül is érvényesülni. A társas és közösségi kapcsolatok a tevékenységekre támaszkodva a teljes nevelési programot áthatják.

A közösségi nevelés alapelve a kompetencia alapú programban: hogy a gyermek, mint egyén találja meg helyét a közösségben.

Nevelési cél, hogy a gyermeknek igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor – ha arra van igénye – egyedül is tevékenykedhessen, ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

A szociális funkció gyakorlása közben a kompetencia alapú nevelés alapján abból indulunk ki, hogy a kialakított képességek, készségek is csak akkor tudnak felszínre kerülni, ha gyerekeink társas kapcsolataikban is fejlettek, és különböző szerepeikben is megtalálják a helyüket. Véleményüket, érdeküket megpróbálják képviselni. Adódó konfliktusait segítséggel, vagy a nélkül próbálják megoldani. E funkció gyakorlása közben egészséges, érett, kifinomult felnőtt óvodai példákat kell nyújtanunk!

A csoportokban kialakítjuk azokat a normákat, melyek a gyermekek cselekedeteit is befolyásolják.

Fontos a nyitott légkör, a demokratikus irányítás és a gyermekszeretet. Nevelőközösségünk szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A tevékenységeknek egyéni örömet és közös élményt kell nyújtania. A tevékenységeknek sokszínűeknek, változatosaknak kell lenniük. A

szokásrendszer kialakítása a biztosíték arra, hogy a gyermekek között jó együttműködés alakuljon ki. Biztosítjuk azokat a feltételeket, melyek segítségével a gyermekek önállóak lehetnek.

A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre törekszünk. Ez lehetőséget teremt a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására, mely a másokkal szembeni tolerancia kialakulását segíti.

A társas, közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ennek a folyamatnak egyik legfontosabb időpontja a beszoktatás időszaka. Nagy türelemmel és szeretettel fordulunk az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Megértéssel viszonyulunk a szülőkhöz. Erősítjük bennük, hogy bizalommal fordulhatnak az óvoda minden dolgozója felé.

Elegendő időt biztosítunk a beszoktatásra. Biztosítjuk a fokozatos átmenetet, ezért a szülővel együtt történő beszoktatást alkalmazzuk. Gyermekek fogadásakor apró figyelmességgel, bábbal várjuk a gyerekeket.

Az óvoda nyitottságára nagy gondot fordítunk. Hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programokkal, ünnepek segítségével tovább növeljük a család és az óvoda kapcsolatát, a közösségi tevékenység kibontakozását.

12.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- Óvodába lépés előtt családlátogatás szervezése a felvételt nyert gyerekeknél
- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttek és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- A konfliktusok kezelése, a gyermekekben megfelelő önfegyelem, önbizalom, önértékelés kialakítása.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet kialakítása.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.
- Neveljük gyermekeinket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

- Egyéni fejlődési ütemük figyelembevételével szocializációjuk segítése.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődik, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése megfelelő szakemberek közreműködésével, az esélyegyenlőség biztosítása.
- A természet szépségeire való rácsodálkozás, az emberi környezetben megmutakozó jóra, szépre, tiszteletre és becsületre való hajlam kialakítása.

12.3. Munka jellegű tevékenységek

A munka a tapasztalatszerzés, az együttműködés képességének, a céltudatosságnak, az önállóságnak és az önfegyelmnek az alakítója, ugyanakkor fejleszti a gyermekek mozgás és kontaktusteremtő készségét, számtalan ismeretet közvetít és szocializál.

Az óvodai munka a szervezett ismeretszerzés előfutára, amelyben a teljesítmény szerepe meghatározó. Az addig vezető út pontos szabályait be kell tartani az eredmény érdekében, nem lehet abbahagyni félúton, mert akkor nem jön létre a produktum.

Az életre való felkészítést szolgálja a munkatevékenység lehetőségeinek kihasználása.

Az óvodás gyermek számára játékos jellegű, aktív tevékenység, amelynek során gyakran összefonódik a játék, a cselekvő tapasztalás, és a munka. Pedagógiai funkciója a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése, a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája. Az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető a gyermek számára. Az eredmény a legnagyobb motiváló erő, mert rövidtávon megerősíti a gyermeket, ezért nevelő-fejlesztőhatású. Az elvégzendő munka szervezőkészséget, önállóságot kíván a gyermektől, kitartásra, felelősségre, kötelességteljesítésre, céltudatosságra nevel.

A kompetencia alapú nevelés egyik alapelve is rámutat: A munka jellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket.

Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során megéli a gyermek a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.

12.3.1. Munkafajták:

- önkiszolgálás,
- naposság,
- a gyermek személyével kapcsolatos munkák (tisztálkodás, öltözködés)
- a csoport érdekében végzett munkák (játékok elrakása, növények teremrendezés, környezetük rendben tartása)

- kerti munkák
- egyéb aktuális munkák (készülődés ünnepekre stb.)

Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van, egyéni képességeiknek megfelel, és testi épségüket nem veszélyezteti.

Olyan munkalehetőségeket biztosítunk, ami a gyermek számára elfogadható, amit a gyermek örömmel, szívesen végez. A felkínált lehetőségek közül önállóan választhatnak. A feladatot sosem lehet a gyermekre kényszeríteni.

Váljon a csoport számára természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki egyéniségének, képességének megfelelő munkát végez.

A munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység legyen. A gyerekek tanuljanak meg önállóan dönteni, feladataikat egymás közt megosztani.

A munka konkrét tartalma az intézmény adottságaitól, lehetőségeitől függ.

A gyermek munkajellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája

12.3.2. Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Tudatos pedagógiai szervezéssel segítse a gyermek önálló munkavégzését
- Az elvégzett munka során folyamatos, érthető, reális visszajelzést, értékelést nyújtson, a gyermek saját magához mért képességei és tulajdonságai figyelembevételével
- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint a lehető legkorábbi időtől kezdve elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.

- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljes összhangban.

Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhessek azokat.

12.3.3. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek aktívan vegyenek részt a közös tevékenységben.
- Fogadják el az egyes tevékenységek által megkívánt magatartási formákat.
- Viselkedjenek tisztelettel a felnőttek és társaikkal szemben.
- Bizalommal forduljanak a velük foglalkozó felnőttekhez.
- Alakuljon ki szabálytudatuk és vállalják tetteik következményeit.
- Társas kapcsolataikban egyszerű konfliktusaikat legyenek képesek megoldani.
- Élményeiket és gondolataikat egyre könnyebben és árnyaltabban, választékosabban fogalmazzák meg, hogy ez által alkalmassá váljanak a másokkal való együttműködésre.
- Értsék meg és tartsák tiszteletben társaik közötti különbségeket.

12.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a szabadidő felhasználási lehetőségek között gyerekeink önként választhatnak a tevékenységek között. Az óvoda pedagógus feladata, hogy a feltételeket /helyet, eszközt, segítséget/ megteremtse. Bent a csoportszobában erre alkalmanként van lehetőség, de az udvaron tartózkodás idején állandóan. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel, ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember különösen, ha hozzá

szoktatták tartósan önállóan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, ön maga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétősége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni

12.4.1. Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére. Keresse a lehetőséget arra, hogy biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek.
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változások lehetőségét és szükségességét.
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- Pihenő időben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.
- A szabad idő keretein belül a különböző tehetséggondozási foglalkozásokon való részvétel önkéntes alapon.

13. TEVÉKENYSÉGFORMÁK

- A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

- Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermekek szintjén
- A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi
- A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.
- A tevékenységek egymásra épülve jelennek meg a foglalkozások során

13.1. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatoknak és az emberek egymás közötti kommunikációjának. Ezért az anyanyelvi nevelést kiemelt feladatunknak tekintjük.

A gyermek anyanyelvi fejlesztése közben gondolkodása is fejlődik. Komplex folyamat, amely átszövi az óvodai nevelés egészét.

A kompetenciafejlesztés szerint is az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek, ezért óriási jelentőséggel bír.

A gyermekek beszédfejltségét meghatározza az otthoni nyelvi környezet, ezért a fejlesztés a gyermek egyéni képességeinek és az otthoni környezetének megismeréséből indul ki.

A gyermeknek lehetőséget kell biztosítani, hogy beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Fontos a gyermekkel foglalkozó felnőttek beszédmintája.

A gyermek lehetőség szerint kapjon választ a kérdéseire.

Nem lehet a gyermekek beszédkedvét elvenni az állandó javítással, figyelmeztetéssel.

Dicsérjük és biztatjuk a bátoralanabb gyerekeket, serkentve őket a beszédre.

Az óvónőhöz fűződő érzelmi kapcsolat elősegíti azt, hogy a gyermek megszólaljon az óvodában. Az óvoda tartalommal gazdag élete, a szóbeli közlést kiváltó derűs, nyugodt légköre az alapja az anyanyelvi nevelésnek.

Anyanyelvi fejlettségüket folyamatosan figyeljük, és ha probléma adódik, szakember segítségét kell kérnünk (beszédhiba, beszédgátlásosság, megkésett beszédfejlődés).

A logopédus által javasolt speciális fejlesztési terv segítségével az óvodapedagógus mindennapi tevékenysége során folyamatosan segíti a helyes beszédképesség kialakulását.

Az óvodai életben az anyanyelv fejlesztésének három alaphelyzete van

- spontán helyzetekben és tevékenységekben
- az irodalmi nevelés során
- az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben

A hallás, fonémahallás, hangképzés, beszédértés egyénenkénti megismerése, játékos fejlesztése hangsúlyos feladat.

A „beszélő magatartást” akkor sajátítja el a gyermek, ha

- érzelmi biztonságban van
- derűs a légkör
- tapasztalja a személye iránti érdeklődést
- ha türelmesen kivárjuk gondolatainak, érzelmeinek kifejezésére

13.1.1. Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása
- A gyermek élményeinek meghallgatása, kérdései megválaszolása
- Egyéni érdeklődési kör figyelembevétele
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése
- Minden gyermek számára lehetőség a folyamatos beszédre
- Képessé tenni őket arra, hogy másokat is hallgassanak meg
- Figyelem összpontosításra motiválás
- Szókincs folyamatos bővítése
- Beszédmegértés, beszédtechnika fejlesztése anyanyelvi játékokkal
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékokban
- A másik gyermek verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, illetve a nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- A beszédhibák felmérésére, kiszűrésére
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztő pedagógussal
- Anyanyelvi fejlesztés az óvodai élet valamennyi tevékenységi formája keretében
- A HHH-sok problémáira tervezni a felmérésből kiindulva
- Több nyelvi játék, bábjáték alkalmazása
- Drámajátékos módszerek megismerése, alkalmazása.

Az értelmi nevelés további feladatai:

- Egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- Másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

13.1.2. Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén:

A nyelvi fejlettség, mint az artikuláció, mondatszerkesztés, beszédkedv, beszédértés, szókincs, metakommunikáció, valamint az írás és olvasás iránti érdeklődés vonatkozásában: Beszéde jól érthető, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat. Mondataiban főnevek, igék, melléknevek, számnevek és névmások egyaránt szerepelnek. Az utasításokat megérti és követi azokat. Beszédében egyre gyakrabban jelennek meg az elvont fogalmak és az ok –

okozati összefüggéseket jelölő szavak. Megfelelő tempóban, hangsúllyal, hangerővel és tempóban beszél, kifejezve érzelmeit és gondolatait. A miért kérdésekre magyarázatot ad. Elmondja a nap történéseit. Érdeklődést mutat az új és ismeretlen kifejezések iránt. Szűkebb és tágabb környezetében egyaránt bekapcsolódik a beszélgetésekbe. Érdeklődést mutat a könyvek iránt, szívesen nézegeti azokat és rajzol belőlük.

13.2. A külső világ tevékeny megismerése

- **Környezet és természet**
- **Matematikai tapasztalatszerzés - Mennyiségi és formai összefüggések**

„A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.”

Ez a komplex foglalkozás szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására.

Programunk fontos feladata, hogy a gyermekeknek segítségét nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet védelmére kívánjuk nevelni a gyermeket, példát mutatva számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladatunk megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a későbbi kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, a kirándulások, az óvoda udvarán és az élsarokban végzett tevékenységek tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermekek. A komplex foglalkozás átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex

ismeretszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén a gyermekek értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről.

Már az óvodában fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége, és természetes viselkedési formájával válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A természet – társadalom – ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodás korban is megérthető, megérezhető.

A nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrátjátszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, óvodában, tágabb környezetükben látnak, hallanak, tapasztalnak.

A komplex foglalkozások magukban foglalják: az alapvető testápolási szokásoktól az önmaguk, testrészeik és azok funkcióinak megismeréséig, a családról szerezhető ismeretektől a helyes viselkedésig, a közlekedési szabályok megismeréséig a felnőttek munkájáig az alapvető matematikai összefüggések megismeréséig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

A társas-közösségi együttélés szokásainak kialakítása, az együttműködés, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósulhat.

13.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások szervezésében

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetről, környezetről, önmagáról.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.

- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez
- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építeni
- A meglévő ismereteket elmélyíteni, megszerezni
- Egészséges táplálkozási szokások megismertetése
- Az egészséges életmód hangsúlyozása
- Változatos tevékenységeket biztosítani a felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre
- A valóság felfedezése során segíteni a pozitív érzelmi viszony kialakulását a természethez, az emberi alkotásokhoz
- Megismertetni a gyerekekkel a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a tűz a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét
- Megmutatni a környezet és természet rombolásának, pusztulásának példáit is
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezi meg
- Témaválasztásnál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés
- Ha a lehetőség adott rá, az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert kialakítása, gondozása, művelése, rámutatva ezzel a kert hasznosságára, az emberi munka értékére
- Környezetbarát szokások, szelektív hulladékgyűjtés megalapozása (pl. takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, hulladék szelektálása, hasznosítása)
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez, megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek
- Elemi közlekedési szabályokat gyakorolta, közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyerekeket
- Ünnepek, és hagyományörzés formájában közvetíti a nemzeti kultúra értékeit
- Múzeumba, és kiállításokra szervez látogatásokat
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban, és a környezet alakításában

13.2.1.2. A környezettudatos magatartás megalapozása

Életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota.

A környezettudatos magatartás kialakításának létjogosultsága van az óvoda intézményrendszerében. A gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, illetve rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában nevelőtestületünk is sokat tehet. Részünkről az elkötelezettségnek és a gyakorlati megvalósításnak van kiemelkedő szerepe, ezért gondoljuk, hogy fontos az óvodai környezettudatos magatartás kialakítása.

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete
- a hagyomány őrzése – átmentése a jövőbe

A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere az óvodában, a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenységforma. Ez olyan nevelési folyamatot jelent, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető.

A környezet megismerése nem korlátozódik csak a környezeti foglalkozásokra és a tervszerű, tudatos kezdeményezésekre, hanem átfogja az egész óvodai életet. Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszert biztosítunk. Az érzelmek, kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk: szeretet, kötődés, élménybefogadás keltése. Támazkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi kirándulások, nyaralások élményeire is. Ha szükséges, a hátrányokat kompenzáljuk.

13.2.1.3. A környezettudatos magatartás kialakításának célja:

- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása: a szűkebb és tágabb környezet kulturális és természeti értékeinek megismertetése, megszerettetése és annak megóvására való nevelés
- A társadalmi igények változásához igazodó, a gyermek életkorának megfelelő természeti, - emberi, és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melyek birtokában biztonságosan igazodnak el az őket körülvevő világban
- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak
- A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok, legjelentősebb tevékenységek
- A különböző képességfejlesztő tevékenységek során a környezettel, természettel kapcsolatos tartalmak feldolgozása
- Környezettudatos életmód elemeinek szocializációja: a szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása, természetbarát termékek használatára való ösztönzés,

természeti környezet védelme, lakó- és óvoda környezet közös megóvása, újrahasznosítás a mindennapok során

- A különböző egészségkárosító szerek egészségi kockázatának tudatosítása
- Személyes higiéné elsajátíttatása
- Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése
- Anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása
- Csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága
- Az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása

13.2.1.4. Az óvodapedagógusok feladatai

- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta öröme építve sokszínű viszony kialakítása az objektív világhoz
- A komplexitás érvényesítése a különböző tevékenységformák között
- A differenciálás pedagógiai koncepciójának érvényesítése a nevelés folyamatában
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása
- Az intézmény valamennyi dolgozójára vonatkoztatva a pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe

A környezettudatos magatartás megvalósításának folyamatához kapcsolódó tartalmak:

- október 4.- Állatok világnapja,
- március 22.- Víz napja,
- április 22.- Föld napja,
- május 18.- Madarak-fák napja,

13.2.2. Mennyiségi és formai összefüggések- Matematikai tapasztalatszerzés

Programunk az ismerttartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásuk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai információszerzés több formája valósulhat meg:

- utánpótlás, mint – modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,

- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés épít ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenletesség, a korai családi fejlesztés elérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

- **A második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerzése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán szerzett ismereteket rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett belső érdeklődésből fakadó információ gyűjtés, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és megtartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek

(érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

13.2.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- A gyermeket körülvevő környezeti valóság mennyiségi, térbeli viszonyainak, formáinak felfedeztetése, megtapasztaltatása
- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Megismerő képesség (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése
- A logikus gondolkodás megalapozása, a kreativitás fejlesztése
- Olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, amelyek felkeltik a gyermek érdeklődését
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikro csoportos szervezéssel
- Matematikai képességek fejlesztése játékosan, játékba építetten, a gyermek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire támaszkodva.
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása, szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A számfogalom előkészítése, megalapozása
- Tapasztalatszerzés elősegítése a geometria körében
- Térben és síkban történő tájékozódás fejlesztése

13.2.2.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- Biztonságosan mozognak a 10-es számkörben.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, tevékenységekben tudják alkalmazni.
- Felismernek az alapvető geometriai formákat, azok jellemző jegyeit, azonosságukat, különbözőségüket.
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

13.3. Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet, hiszen az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából, hogy esztétikus, nyugalmat nyújtó környezet vegye körül a gyermeket. Arra kell törekedni, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit. Segítséget akkor kell nyújtani, ha ezt kéri és igényli.

A művészeti nevelés legfontosabb feladata a kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása.

A művészeti tevékenység sokrétű és összetett komplex jellegű. Ide tartozik a vers, mese, ének, zene, énekes játék, a tánc, a dramatizálás, bábozás, a rajzolás, a festés, a mintázás, a barkácsolás, a kézimunkázás, de még a környezet esztétikája is. A művészeti tevékenységek nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben, vagy szabadidőben épp úgy gyakorolhatnak, mint a nap folyamán bármikor.

A szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát is foglalkozásnak tekintjük.

13.3.1. Verselés-mesélés, dramatizálás, bábozás

„A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.”

A mese, a vers az anyanyelvi nevelés fontos eszköze, az értelmi, érzelmi, erkölcsi nevelés legfőbb segítője. Minden nap mesélünk, verselünk. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. Az óvodások kedvelik a gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását. Erre tekintettel vagyunk.

A vers, mese kezdeményezések anyagát a magyar népmesekincs megismertetése adja, de megismertetjük a gyermekeket más irodalmi művekkel is. Lehetőséget teremtünk a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához, saját vers- és mesealkotásához. Megfelelő eszközök biztosításával elősegítjük, hogy a gyermekek eljátszhassák, mozgással és/vagy ábrázolással megjeleníthessék a mesét.

Segítjük a bábozás és a dramatizálás tevékenységek megvalósulását. Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás, a dramatizálás. Rajtuk keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal

Az irodalmi élmények feldolgozását különböző eszközök, anyagok barkácsolási lehetőségek biztosításával is elősegítjük.

13.3.1.1. Az óvodapedagógus feladatai a verselés- mesélés, dramatizálás, bábozási tevékenység megszervezésében:

- változatos irodalmi élmények közvetítése
- életkornak, és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása

Kiscsoportban:

- rövid, egyszerű állatos meséket
- rövid verseket, verses meséket
- láncmeséket
- mondókákat ismertetünk meg a gyermekekkel.

Középső csoportban:

- hosszabb verseket, meséket tanulunk
- önálló versmondásra ösztönözzük a gyermekeket
- próbálkozunk a dramatizálással, bábozással

Nagy csoportban:

- több versszakos verseket
- verses meséket
- tündérmeséket, tréfás meséket ismertetünk meg
- hosszabb történeteket memorizálunk
- dramatizálunk
- egyéni mesemondásra ösztönözzük a gyermekeket
- kitalált mesék, vagy történetek elmondására adunk lehetőséget
- pihenés előtt az altatás hangulatához illő mese választása
- az irodalmi élmény befogadásához szükséges nyugodt légkör és körülmények kialakítása
- az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- az otthonról hozott, gyermekeket érdeklő mai versek, mesék megismerése, feldolgozása
- a gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- saját vers és mese alkotására ösztönzés
- a dramatizálás, bábozás feltételeinek megteremtése, óvónői mintaadás
- képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- a könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- könyvtárlátogatások szervezése
- bábszínházba járunk a gyerekekkel, bízva abban, hogy kultúrakedvelő felnőttekké válnak.
- irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen, a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolat, a meghitt légkör megteremtésére.
- az óvodáskorúak irodalmi nevelésében a csupa ritmus, csupa játék, a gyermeki szemléletsugárzó alkotásának van helye.

Sikerkritériumok

- A verselés, mesélés tevékenységhez biztosítjuk a megfelelő helyet (mesesarok, mobilizálható mesekuckó, mesepárnák) és a nyugodt légkört (gyertyafény, gyertyák elhelyezése,).

- Az irodalmi anyagot népi, klasszikus, kortárs irodalmi és etnikai művekből az évszaknak megfelelően választjuk ki, és érvényesül benne a pedagógiai és módszertani tudatosság.
- A (2,5) 3-4 éveseknél dominál az ölbeli játék.(hintáztatók, lovagoltatók, göcögtetők, simogatók stb)
- A mese feldolgozása a hét valamennyi napján folyamatos, 6-7 éveseknél dominál a mese dramatikus feldolgozása.
- Játékidőben elegendő bábót, dramatikus játékhoz megfelelő eszközt biztosítunk a gyermekek részére.
- A gyermekeket önálló mese-, versalkotásra ösztönözzük.
- A csoportban dolgozók kommunikációja, beszédmintája összehangolt
- Könyvtárlátogatások szervezésünk a csoportnak a szülők részvételével.
- Irodalmi művek, kulturális programok ajánlása a szülőknek folyamatos.
- Szülői értekezleteken hangsúlyozzuk a mesélés szerepét a gyermeki személyiség fejlődésben
- Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés különösen a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermekek esetében érvényesül.

13.3.1.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- Önállóan mondanak rövidebb-hosszabb verseket, rigmusokat.
- Megjegyeznek 10-14 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a maguk és társaik szórakoztatására.
- Képesek saját vers és mesealkotásra, összefüggő mese, történetet kitalálására, annak mozgásos megjelenítésére kifejezésére.
- Elkezdett történeteket fantáziájuk segítségével folytatni tudnak.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Szívesen nézegetnek könyveket, vigyáznak az épségükre.
- A térbeli irányokat, viszonyokat, illetve verbális kifejezéseket helyesen használják.

13.3.2. Vizuális tevékenységek (gyurmázás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás)

„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.”

Mintázás	Homok, lisztgyurma, főzött gyurma, gyúrt tészta
Rajzolás	Pálca, zsírkréta, porkréta, ceruza, filctoll, textílfestő, toll
Festés	Nyomdázás, kézzel festés, szivacsfestés, vízfestés, tempera, textil, selyem, üvegfestés
Papírmunkák	Origami, tépés, vágás, ragasztás, mozaikkészítés, negatív képkészítés, árnykép, intarzia,
Kézimunka	Varrás, fonás, szövés, hímzés, fűzés

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ, a műalkotások, a népművészeti elemek, az esztétikus tárgyi környezet megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.

Minél több eszközt, időt és helyet biztosítunk a vizuális tevékenységek gyakorlásához.

A vizuális tevékenységeket és a munkatevékenységeket összehangoljuk.

A gyermek alkotókedvének kibontakozásához önállóságát erősítjük, segítjük abban, hogy az alkotás által igénye legyen az önkifejezésre, saját környezete esztétikus alakítására, tudja az esztétikai élményeket befogadni. Bátorítjuk, dicsérjük, erősítjük egyéni kifejezőmódjának fejlődését. Fejlesztjük esztétikai érzéküket, szép iránti fogékonyságukat alakítjuk, elsajátíttatjuk a helyes ceruzafogást. A vizuális tevékenységünk a gyermek belső képeinek gazdagítására épül.

13.3.2.1. Az óvodapedagógus feladatai a vizuális tevékenység megszervezésében:

- Spontán alkotókedvükre építünk, ebből bontakoztatjuk ki a vizuális esztétikai alkotóképességüket, kerülve a siettetést.
- Megfelelő, helyet, időt, eszközt biztosít
- A gyermekek számára elérhető helyen tartja az ábrázolás eszközeit

- Megismerteti a gyerekeket az eszközök használatával, különböző technikákkal, eljárásokkal
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra
- Tudatosan törekszik az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetükben megtalálható népművészeti és műalkotásokból, épített környezetükből, amely életkori és egyéni sajátosságainak megfelel
- A gyerekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését a csoportos alkotásra
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, inspiráló eszközzel segíti, ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra
- Balkezes gyerekeknek megfelelő eszközt biztosít (balkezes olló), segíti a balkézrel történő munkálkodást
- Segíti a megfelelő ceruzafogás kialakulását
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (lisztgyurma, vizes homok)
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, szárított, préselt növények, kavicsok, stb.)
- Az óvodásoknak kiírt rajzpályázatokra a vállalkozó szellemű gyermekek munkáit rendszeresen elküldjük. A tevékenység közben a gyerekek felszabadultan beszélgethetnek, értékelhetik egymást, és saját munkáikat, énekelhetnek, verselhetnek, mondókázhatnak.

Sikerkritériumok

- Biztosított az örömteli, alkotó légkör a gyermekek ábrázolásának ösztönzése
- Az ábrázolótevékenység színterein változatos tevékenységet, folyamatos megfigyeltetést-tapasztalatot biztosítunk (csoportszobában, udvaron stb.).
- A gyermekek számára elérhető, és állandó helyen biztosított a szabad ábrázolótevékenység.
- Élményekre alapozott témajavaslatokkal és változatos technikákkal, anyagokkal motiváljuk a gyermekek ábrázolótevékenységét (építés, plasztikai munkák, képalakítás).
- Az anyanyelvi nevelés feladatai gyakran megvalósulnak a rajz, mintázás, kézi munka tevékenységben.

- A gyermekek egyéni élményeiket saját elképzeléseik alapján újra alkothatják.
- Az ábrázoló tevékenység során erősítjük a szokásokat (ruhaúj feltűrés, kézmosás, testtartás).
- Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogásokat, megoldásokat, eszközöket bemutatjuk, használatukat megnevezzük, a gyermekeket ösztönözzük a gyakorlásra.
- A gyermekeket az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatjuk.
- Alkalmat teremtünk a különböző életkorú gyermekek egyidejű tevékenykedtetésére. (csoportközi integráció)
- A nemzeti, etnikai kézimunka- kultúra népi motívum szín és formavilágának, technikáinak megismertetése folyamatos
- A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul

13.3.2.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne, esztétikai véleményt alkotni.
- Kézmozgásuk lehetővé teszi az egyre finomabb mozdulatokat kívánó feladatok elvégzését. a vizuális észlelésük, megfigyelésük, emlékezetük fejlődik
- Az eszközöket készségszinten kezelik.
- Ismerik a különféle ábrázolási technikákat, anyagokat, azokat képesek önállóan megválasztani és alkalmazni, szükség esetén közös feladatokban együttműködni.
- Képzalkotásukban megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.
- A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata.

13.3.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. Az óvodai zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az énekes játékok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Mindegyik

örömet nyújt a gyermeknek, fejleszti zenei képességeit. Zenei kreativitásuk alakításában fontos eszközül szolgálnak az igényesen válogatott kortárs zeneművészeti alkotások is.

Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás is az óvodai mindennapok része. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. Ezeket a lehetőségeket kihasználjuk. A komplex foglalkozásokat inkább a zenei ismeretek elmélyítésére, összefoglalására, a képességek fejlesztésére használjuk fel. A zenei tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is.

13.3.3.1. Az óvodapedagógus feladatai a zenei tevékenységek megszervezésében:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének éneklési készségének, harmonikus mozgásának fejlesztése
- A népzene, a népdal, a népszokások megismertetése
- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválasztása, az adott csoportnak, a gyermekek életkorának, képességszintjének megfelelően

Kiscsoportban legfontosabb feladatunk:

- éneklés egy- két gyermekkel
- ölbeli játékokkal
- höcögtetőkkel
- kis hangterjedelmű gyermekdalokkal
- mondókákkal
- játékos, utánzós mozdulatokkal (helyben)

Középső csoportban feladatunk:

- játékos közös éneklés, kisebb csoportban
- bábbal egyéni éneklésre serkentés
- körbejárás elsajátítása
- egyenletes lüktetés megéreztetése járással
- akusztikus inger és a mozgás összekapcsolása (taps, dobbantás stb.)
- utánzó mozdulatok, változatos sorformák játszsza

Nagy csoportban feladatunk:

- A csoport tisztán énekeljen, az óvónő indítása után egyedül is
- A tiszta éneklés javítása csoportosan és egyénileg
- Merjenek önállóan dalt választani, egyedül énekelni

- Esztétikus kör alakítása, megtartása
- Nagy térben mozgó összetettebb mozgásfajták elsajátítása pl: szerepcserés, párválasztós, sorgyarapodós játékok
- Tempó és dinamika összekapcsolódása
- Zenei kreativitás fejlesztése: karmesteres játékkal, mondókák dallamosításával, kérdés- felelet játékokkal stb.
- Nagyobb hangterjedelmű dalok, népdalok, énekes játékok megtanítása
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal
- Napjaink gyermekdalainak, zenei anyagainak megismerése, megismertetése
- A zenei fogékonyság megalapozása megfelelő zene, illetve hangszeres tudás esetén az óvodapedagógus játéka segítségével
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása
- A gyermekek adottságaihoz igazodó, megfelelő hangmagasságú éneklés
- Esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosításával, a zenés játékok hangulatának megteremtésével segíteni a spontán kialakuló zenei tevékenységet
- Gyermektánc egyszerű lépéseivel való megismertetés, gyakorlás

Sikerkritériumok

- A zenei anyag feldolgozása, Forrai Katalin és Kodály Zoltán irányelvei és szakmai útmutatása, valamint a cigány etnikum zenei kulturális értékeinek figyelembevételével történik.
- A gyermekek zenei képességének (hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, harmonikus, szép mozgásának) kreativitásának fejlesztése örömteli zenei tevékenység által valósul meg.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez, esztétikus motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítottak.
- Tervezéskor figyelembe vesszük a csoportok összetételét, a gyermekek képességeit, a kortárs művészeti alkotásokat, lakóhelyünk hagyományait, népi játékokat és az évszakokat.
- Az anyanyelvi nevelés feladatai gyakran megvalósulnak az ének zene, énekes játék területén-
- Jó idő esetén a tevékenységet a szabadban tartjuk.

- Zenei élményszerzésre lehetőséget adunk, ritmushangszereket használhatják.
- Személyiségünkkel (mintaadás, helyes artikuláció, tiszta éneklés) segítjük a zenei érdeklődés kialakulását.
- Felkutatjuk és megnyerjük a szülők közül hangszeres játékra a hozzáértőket.

13.3.3.2. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- Ismernek 10-15 mondókát, 20-25 különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, néhány alkalmi dalt, műdalt.
- A gyermekek bátran, egyénileg is tudnak mondókázni, énekelni.
- Szívesen és örömmel vesznek részt énekes játékokban.
- Ismerik a zenei fogalom párok jelentését.
- Képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést, a motívum hangsúlyokat és a ritmust különböző mozgásformákkal kifejezni.
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.
- Képesek dallambujtatást végezni.
- Ismernek egyszerű ritmushangszereket, azokat tudják használni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

13.4. Mozgásfejlesztés

13.4.1 Testnevelés foglalkozásokon

A tevékenységek levezetésénél maximális lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgáselemeket. Differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Mutassuk meg a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük. Mindezek mellett a testnevelési foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a

komplexitást is érvényesíteni kell, azaz több tevékenységi forma művelődési anyagát lehet beépíteni. Gyakorlattá vált, a nagycsoportos korosztály esetében a testnevelési játékokat ismétlő foglalkozás, és a rendgyakorlattal, főgyakorlattal tervezett tevékenységek váltakozása. Az azonos életkorú gyermekek, ill. az azonos képességű gyermek együttes mozgásos tevékenysége, integrációs tevékenységek keretében.

13.4.1.1. A testnevelés műveltségtartalma:

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossz tengely körül, átfordulások, tarkóállás, kézállási kísérletek), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- játékos foglalkozások a szabadban
- játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és hátton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)
- játékos légzési gyakorlatok.

Óvodánkban alapkérdésnek tekintjük a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, amelyek magukban hordozzák a játék és a testnevelés mozgás anyagának gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével – tornabot, kendő, szalag, szalagos bot, buzogány, labda, babzsák, karika – végzett gyakorlatok, a különböző fogásmódok, forgatások, emelések, dobások stb., mind jól szolgálják a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliság tanítását, segítik a kéz fogóizmainak erősítését.

A tudatos fejlesztési céllal tervezett nevelői munka eredményeként minden gyermek láthatóan, mérhetően magasabb fejlődési szintet ér el.

13.4.2. Mozgásfejlesztés a mindennapi testnevelésen

Óvodai Programunk lényeges eleme a testi képesség fejlesztése. Az örömmel végrehajtott mozgás és a szellemi fejlődés szoros kapcsolatban állnak.

A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró, ellenálló képességét, egyes szervei teljesítő képességét, felerősíti és kiegészíti a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk.

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata.

A szabad levegőn történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagynunk, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban tartjuk.

Naponta biztosítjuk a szabadban való tartózkodást.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy biztosítjuk a spontán mozgáslehetőséget az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Igyekszünk minden lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra.

A gyermekek napirendjét úgy állítjuk össze, hogy lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosításához szükséges a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő mindennapi testnevelés.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 10 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A mindennapi testnevelés tartalmát úgy állítjuk össze, hogy azt döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezzék (járások, futások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok és természetesen a testnevelési játékok.

Minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető.

Óvodánkban csoportonként a heti egy 30 perces testnevelés foglalkozás tartása kötelező, melynek napját az óvodapedagógusok határozhatják meg.

A fontos az, hogy minden nap legyen mozgás!

13.4.2.1. A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.

- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgásának kialakulását.

13.4.2.2. Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Minden nap lehetőséget adni a mozgásra
- A szabad mozgás feltételeinek biztosítása.
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése, illetve szükség esetén felkeltése
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon
- A testnevelés foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- Ötletek adása a szabadban és az épületen belül a leoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz
- Változatos eszközök biztosítása, hogy a mozgás örömet jelentsen a gyermek számára
- Az eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára szoktatás

Óvodánk rendelkezik külön tornaszobával, így a mozgásos tevékenységeket ott valósítjuk meg, ha pedig az időjárás megengedi és a betervezett tevékenység megvalósítható, akkor szabad környezetben az udvaron is szervezünk mozgásos tevékenységet.

- A természetes mozgások alakítása, fejlesztése (kúszás, csúszás, mászás, futás, járás, ülés, állás).
- Egészséges versenyszellem alakítása.
- Testi képességek alakítása, fejlesztése (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, testtartás).
- Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Mozgáskoordináció fejlesztése, alakítása.
- A szem-kéz-láb koordinációjának fejlesztése.
- Az egyensúlyérzetet befolyásoló mozgások végeztetése.
- A légző-keringési-csont és izomrendszer teljesítőképességének növelése, figyelemmel a mozgási fejlődés lépcsőfokaira. A növekedés elősegítése.

Sikerkritériumok

- A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség ismeretében változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségeket biztosítunk a mindennapos mozgásra, (mindennapos testnevelés, testnevelés, szabad mozgáslehetőségek)

- A napi tevékenység részeként biztosítjuk a 5-10 perces egészségfejlesztő testmozgást (frissítő mozgást), amelyben elsődlegesen mozgásos játékokat szervezünk.
- Folyamatos a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése
- Megismertetjük a gyermekeket a mozgásos játékeszközök biztonságos használatával, (elégletes, de szükséges) szabályokkal.
- Tudatos a nagymozgások, finommotorika, egyensúlyérzék fejlesztésére, a tér mozgásos megismerésére irányuló tervezés
- Tudatosan fejlesztjük a kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség) és koordinációs képességeket
- Játékosan gyakoroltatjuk a talajtorna, a gyógy-testnevelés, sokféle elemét

13.4.2.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban
- A gyermekek mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50 – 100 m távolságot kitartóan végig futni.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismerik
- Tudnak helyben labdát pattogatni.
- A különböző verseny játékok, ügyességi játékokban betartják a szabályokat.
- Képesek alkalmazkodni társaikhoz, toleránsak, együttműködők, segítőkészek.

13.5. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni.

A tanulás tevékenységekben valósul meg. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Az óvodapedagógus által szervezett foglalkozásokon, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A világban minden, ami megismerhető befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

13.5.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás célja

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire, építés közben

- alakul kompetenciájuk,
- erősödik attitűdjük, készségeik, képességeik,
- fejlődik kreativitásuk.

13.5.2. Az óvodapedagógus feladatai

- Megismerési vágy, kíváncsiság sokoldalú érdeklődés, kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítás a gyermekek tanulását támogató környezet megteremtésével, az előzetes tapasztalatok figyelembevételével.
- A nevelőmunka hatékonysága érdekében az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését.
- A tanulás tanulásának megvalósításában kiemelt helyet kap a játék, a játékban tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia alkalmazása, a kooperatív tanulás.
- Különböző élethelyzetekben a gyermekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése.
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására
- Értelmi, - kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valóságghű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat.

- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása,
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális háttérének figyelembevételével differenciált, egyéni fejlesztése

A különféle eszközök használatának megtanulása, az ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata változatos.

- Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése, az alábbi módon:
- Az iskolaérettséget támogató pedagógiai munka
 - Az iskolaválasztás támogatása
 - Az iskolával való kapcsolat fenntartása
 - Az óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása, megvalósítása.

13.5.3. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

A tanulás feltétele:

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodánkban lehetséges tanulási formák:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- spontán játékban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.

Egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés:

- Megelőzés
- Felzárkóztatás
- Tehetséggondozás

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával differenciált tervezés.
- A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés.

A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait.

A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani (metodikai) differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)
- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk követni, az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolakészültségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg, amely az óvodából az iskolába történő lassú átmenetet segíti. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

13.5.4. A tanulás típusai

Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretekről a tevékenység alapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetőek. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az

egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

13.5.5 A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális

Egészségfejlesztő testmozgás Testnevelési játékok, Mindennapi mese, beszélgető kör
Mindennapi anyanyelv, Testnevelés,

Mikro csoportos

A külső világ tevékeny megismerése, környezet és természet Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései, Verselés-mesélés, Anyanyelv, Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, Testnevelés, Mindennapi testnevelés

Kooperatív

A külső világ tevékeny megismerése környezet és természet, Vers- mese-anyanyelv, Ének, zene, énekes játék gyermektánc, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Környezetünk mennyiségi és formai összefüggései

Egyéni

Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

Páros

Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

13.5.6. A tanulás szervezési elvei

- műveltségtartalmak komplexitása,

a gyermekek egyéni élményei, tapasztalatai, mozgásos-és beszédhelyzetek meghatározó szerepe az ismeretszerzésben,

- tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer, és differenciált fejlesztés.

A gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meg lévő tapasztalataira építve irányítjuk a megismerést, a gondolkodás folyamatát.

A tanulási folyamatban centrális szerepet kap a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenykedtetés biztosítása, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalatszerzés, élményszerzés. A képességek fejlesztése megkívánja az ismeretek rendszeres feldolgozását, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtését. Képességeket kifejezetten tevékenységben fejlesztünk, a beszéd és gondolkodás egységével.

Az értelmi nevelésben a „tapasztalni – megismerni” elvet valljuk, s nem a kész ismeretek, cselekvésformák betanítását.

A tanítás-tanulás folyamatban a bizalomra, megértésre épülő óvónő-gyermek közötti kapcsolatra törekszünk, amelyben a gyermek, szorongás nélkül, örömteli kíváncsisággal vehet részt.

A nevelés folyamatában a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerüljenek megvalósításra (pl. az igényeknek, szükségleteknek megfelelően valósuljon meg a képességek fejlesztése, a különféle eszközök használatának megtanulása, az ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások szervezése stb.) A gyermekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján valósuljon meg.

Az Integrált pedagógiai rendszer megvalósítása szempontjából is nagyon fontos, az óvónő módszereinek szüntelen megújítása, korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása, ezzel kapcsolatos feladatunk:

- Nevelőtestület módszertani felkészítése a korszerű oktatási módszerek alkalmazására a kiemelt figyelmet igénylő és a nemzetiségi gyermekek fejlesztésében.
- Speciális szakmai képzettség további megszerzése

Mindezen módszertani ismeret birtokában:

- A gyermekek kezdeményezéseire támaszkodó pedagógiai eszközök segítségével, inger gazdag környezetben az egészséges személyiségfejlődés fejlesztése
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása az esélyegyenlőség biztosítása, az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérése.

13.6. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító

elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az ötéves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

14. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

- A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vesszük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző, és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más. A nevelés és oktatás tervezése egy tömbben-projekthetekben- egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg.

A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon éves, féléves periódusokban gondoljuk át. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését

a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. A tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Így tudjuk a leginkább a képességek optimális fejlesztését megoldani.

14.1. A fejlesztés módszere

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztés, a foglalkozás formáját nem a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre, feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet.

A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítjuk, és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely részben osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő ismeretszerzési folyamat, melynek részei:
 - önálló és irányított tapasztalatszerzés,
 - komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások.

14.2. Az óvodai élet keretei:

14.2.1. Napirend

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

5. A nevelés céltudatos megtervezése során alakítja ki az óvodapedagógus a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása.

6. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Délelőtt, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A

hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük.

7. A napirend biztonságot, támpontot ad, és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak, vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, rugalmasan módosítható. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

8. A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

Napirend Szeptember 1 -Május 31.

Időkeret	Tevékenységek
7:30 – 8:30	Gyülekező, játék, szabadon választott tevékenység.
8:30 – 9:30	Testápolási teendők, előkészületek a tízóraihoz, tízórai.
9:00 – 10:30	Játékba integrált kötött és kötetlen foglalkozás: - Rajzolás, mintázás - Ének – zenei készségek fejlesztése, énekes játékok - Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése - Mese-vers, dramatikus játékok - Mozgásos percek
10:30 – 11:45	Játék a szabadban, séta, énekes játékok
11:45 – 13:00	Testápolási teendők, előkészületek az ebédhez, ebéd, készülődés a pihenőhöz
13:00 – 15:00	Pihenés, alvás mesével. Folyamatos ébredés.
15:00 – 16:00	Testápolási teendők, előkészületek az uzsonnához, uzsonna.
16:00 – 17:00	Játék a csoportszobában vagy az udvaron Szabadon választott tevékenység

Időkeret	Tevékenységek
7:30 – 8:30	Gyülekező, játék, szabadon választott tevékenység.
8:30 – 9:30	Testápolási teendők, előkészületek a tízóraihoz, tízórai.
9:00 – 10:30	Játékba integrált kötetlen foglalkozás: - Rajzolás, mintázás - Ének – zenei készségek fejlesztése, énekes játékok - Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése - Mese-vers, dramatikus játékok - Mozgásos percek
10:30 – 11:45	Játék a szabadban, séta, énekes játékok
11:45 – 13:00	Testápolási teendők, előkészületek az ebédhez, ebéd, készülődés a pihenőhöz
13:00 – 15:00	Pihenés, alvás mesével. Folyamatos ébredés.
15:00 – 16:00	Testápolási teendők, előkészületek az uzsonnához, uzsonna.
16:00 – 17:00	Játék a csoportszobában vagy az udvaron Szabadon választott tevékenység

14.2.2. Heti rend

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A heti rend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyelünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Később, az iskolai életmódra való felkészítés feladatai a heti rend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe. A heti rend összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A heti rend életkortól függően naponta biztosítja a tervezett és rendszeres mozgásfejlesztést.

A keret és az időtartam változó, szervezhető kezdeményezett, vagy kötött formában. Heti 1 alkalommal minden korosztály számára kötelező a testnevelés foglalkozás. Mozgásfejlesztő szabályjátékokat a mindennapos testnevelés keretein belül a gyerekek részképességeinek fejlesztésére törekedve szervezünk.

A felajánlott, választható műveltségterületet, integráló tevékenységet úgy alakítjuk, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a művészeti tevékenységekre, amelyek a szabad játék keretein belül szervezhetők.

A heti rend kialakítása az óvodapedagógus feladata. Az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével a komplex foglalkozások helyei és az időkeretek is megváltoztathatók.

Hetirend: Szeptember 1- Május 31.

		Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
K Ö T E T L E N	Rendszeres	Mese-vers, mondóka	Mese-vers, mondóka	Mese-vers, mondóka	Mese-vers, mondóka	Mese-vers, mondóka
		Rajzolás, mintázás, kézimunka	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Rajzolás, mintázás, kézimunka
	Alkalomszerű	Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése	Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése	Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése	Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése	Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése
		Szabad mozgás	Szabad mozgás	Szabad mozgás	Szabad mozgás	Szabad mozgás
K Ö T Ö T T	Rendszeres	Mozgásos percek	Mozgásos percek	Mozgásos percek	Mozgásos percek	Mozgásos percek
	Alkalomszerű	Külső világ tevékeny megismerése	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Ének-zene, énekes játékok	Mese, vers, mondóka	Testnevelés

- **Játék**
- **Szabadon választott tevékenységek:**
 - Mese-vers, mondóka
 - Rajzolás, mintázás, kézimunka
 - Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése
 - Szabad mozgás
 - Körjátékok
 - Ének-zene, énekes játékok

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban

- Heti terv készítése.
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése évente minimum 2 alkalommal.
- A nevelőmunka év végi értékelése.

15.A GYERMEKEK MEGISMERÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT, A FEJLŐDÉS NYOMON KÖVETÉSÉT SZOLGÁLÓ DOKUMENTUMOK

15.1. A gyermekek mérése és értékelése az óvodában

Cél: Olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további fejlesztési feladatoknak.

A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük, hogy az óvoda nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

Az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentum intézményi szintű szempontjai:

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest

optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

15.2. Dokumentumok rendszere

Dokumentum	Mérési, értékelési területek, szempontok	Információ rögzítése
Személyiség lap Anamnézis	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén
Csökkentett tartalommal Fejlettséget követő lapok kimeneti célokkal	- Egészséges életmód, - Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés - Mozgás - Játék - Munka - Külső világ tevékeny megismerése – környezet és természet - Külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai összefüggések - Verselés, mesélés, anyanyelv - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka - Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Kiscsoport: bemeneti mérés novemberében Kimeneti mérés évente 1x , minden év áprilisában .
DIFER mérőanyag	a hét elemi alapkészség diagnosztikus tesztje: - szocialitás, - írásmozgás koordináció, - tapasztalati következtetés, - tapasztalati összefüggés-megértés, - elemi számolási készség, - relációszókincs, - beszédhanghallás.	Évente 1x, minden év áprilisában Első alkalommal a 4. életévét betöltött gyermeknél
Egyéni fejlesztési terv	Tehetséges gyermekek, HHH gyermekek, SNI ill. BTMN gyermekek számára	Hetente

16. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI, JELES NAPJAI

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	TEVÉKENYSÉG TARTALOM	SZERVEZETI FORMA
OKTÓBER 23.	Képek, jelképek készítése, gyűjtése Dramatikus játékok Közös ünneplés	Közös megemlékezés Koszorúzás
MIKULÁS	Dalok, versek, dramatikus játékok Levél a Mikulásnak Mikulás ajándéka, süti készítés	Csoportszintű, közös Mikulásvárás
KARÁCSONY	Adventi előkészületek Közös ünnep a szülőkkel Karácsonyi népszokások Karácsonyi játszóház Karácsonyi projektek megvalósítása „Gyertyagyújtás”-Községi Ünnep	Csoportszintű A szülők részvételével Községi szintű ünnepség
FARSANG	Kiszebáb égetés Télűző népszokások Farsangi felvonulás Farsangi mulatság	Csoportszintű A szülők részvételével
MÁRCIUS 15.	Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár)	Közös megemlékezés Koszorúzás
HÚSVÉT	Népi játékok, hagyományok felelevenítése - Tojásfestés - Locsolóversek Húsvéti játszóház	Csoportszintű Szülők részvételével
MÁJUS 1.	Májusfaállítás Májusfa díszítés	Apukák részvételével
ANYÁK NAPJA	Ajándék készítés Ünnepség	Szülők részvételével

GYERMEKNAP	Sport, ügyességi versenyjátékok Szülő-gyermek tréfás vetélkedő Palacsinta sütés Vendég-előadók meghívása	Csoportszintű Szülők részvételével
ÉVZÁRÓ-BALLAGÁS	Zenés-mozgásos ünnepi műsor Tarisznya-átadás, búcsú az óvodától	Szülők, meghívott vendégek részvételével
Születésnap Névnap	„ Mi így szoktuk ”	Csoportszintű szokásrendszer alapján

17. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.
3. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és- lehetőség szerint- szakmai kapcsolatot tart fent.

17. 1. Az óvoda és a család kapcsolata

A gyermek személyiségének alakulásában meghatározó, hogy milyen nevelési hatások érik a családjában. Alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként tervezzük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. A megfelelő módon kialakított szokások és viselkedési formák a gyermek számára megkönnyítik az óvodai közösségbe való beilleszkedést. Ezért nagyon fontos a családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz.

Óvodánk nevelési céljainak sikeres megvalósításához feltétel a szülők egyetértése, támogató beleegyezése.

Vállaljuk, hogy mi a gyermeket gondozzuk, szeretjük, képességeihez mértén megtanítjuk mindarra, ami életkori sajátosságainak megfelelő.

Az odavezető út, a módszerek a szervezeti formák megválasztása az óvodapedagógus dolga.

A kompetencia alapú szemlélet alapján feladatunk a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése.

Az óvodapedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, ezáltal az együttnevelés, az együttműködés érdekében a folyamatos párbeszéd feltételrendszere biztosított.

A megvalósításához számítunk a szülők, nagyszülők aktív közreműködésére, segítségére.

Az igazolatlan hiányzások következményeiről a szülőket tájékoztatjuk ezek elkerülése érdekében. A családok felé nyitottak vagyunk. Partnerkapcsolat kialakítására törekszünk.

Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján

Az együttműködés tartalma - Kapcsolattartás formái

- **Családlátogatás célja:** Megismerni a gyermekek közvetlen környezetét, szociokulturális hátterét, felmérni helyét a családban, tájékozódni a család nevelési elveiről, szokásairól. (tervezett idő: óvodáskort megelőző családlátogatás kiscsoportban bemutatkozó családlátogatás, iskolába érkezése előtt és prevenció látogatás szükség szerint).
- **Befogadással** biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése. A csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását
- **Szülői értekezleteken** az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor).
- **Fogadóóra:** ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, amelyek a gyermek fejlődésével, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak (tervezett idő: kéthavonta, nagycsoportban a tárgyév február 1-ig, háromhavonta a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél)
- **Egyéni beszélgetések:** gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, befolyásolása a család erőforrásainak feltárása.
- **Visszatérő családlátogatás:** a családban történő problémák feltárására, megoldására, hiányzás esetén
- **Nyílthét:** a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, (teljesítőképeségéről,) aktivitásáról egyúttal módjuk van társakkal való összehasonlításukra is (tervezett idő: március-április hónap).
- **Közös programok:** lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére (leendő óvodások fogadása, farsang, gyermeknap, kirándulás, munka délutánok)

- **Napi kapcsolattartásra** az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség az óvodába érkezéskor, az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermekével kapcsolatos eseményről, fejlődésről.

FORMÁJA	TARTALMA	RÉSZTVEVŐK
Beiratkozás „Óvoda nyitogató”	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása - betekintés a kiscsoportosak szervezett tevékenységeibe - házirend átadása	- Intézményvezető - szülő - gyermek
Családlátogatás Megelőző családlátogatás	- anamnézis felvétel - a gyermekek életkörülményeinek megismerése	- óvodapedagógus - család
Visszatérő családlátogatás	-felmerülő problémák megbeszélése	- óvodapedagógus - család
Óvodakezds Ismerkedő napok	- Anyás beszoktatás - a bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Szülői értekezlet Ismerkedő szülői értekezlet Ismétlődő szülői értekezlet Réteg szülői értekezlet	-az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése - azonos témában érintett szülők részvételével	-szülő - óvodapedagógus
Nyílt nap, hét Vendégváró-nap	- betekintés az óvoda mindennapjaiba	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Fogadóóra Háromhavonta történő fogadó óra	- szülő - óvónő személyes hangvételű egyéni problémák megbeszélése - HHH gyermekek fejlődéséről tájékoztatás	-szülő - óvodapedagógus
Munkadélután	- játékeszközök, dramatikus kellékek, dekorációk készítése - kellemes hangulatú beszélgetések, - kapcsolat – bizalom kiépítése	- óvodapedagógus - szülő
Karácsonyi Projekthét	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus -szülő
Farsang Farsang- farka	- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás	- gyermek - óvodapedagógus -szülő
Anyák napja	Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus -szülő

Gyermeknap, sportrendezvények	A családok egészséges életmódra nevelése, közös élmények, az óvodai kötődés erősítése	- gyermek - óvodapedagógus -szülő
Tanévzáró-Ballagási ünnepség	Ünnepélyes formában búcsúznak az iskolába menő gyermekektől.	- gyermek - óvodapedagógus -szülő

Fontos szerepe van a kapcsolatok alakulásában a Szülői Közösségnek. Együttműködésükben számítnak kezdeményező, véleménynyilvánító, szervező munkájukra.

17. 2. Az óvoda és a Fenntartó kapcsolata

Intézményünk részéről pedagógiai programunk egyfajta kötelezettségvállalás Gige Község Önkormányzata – mint intézményfenntartó – felé arra vonatkozóan, milyen színvonalú óvodai ellátást biztosít az óvodát igénybe vevő családoknak, azok gyermekeinek.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata elsősorban a következő főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító okiratának kialakítása, módosítására
- pénzügyi-, gazdálkodási tevékenységére, az éves költségvetés jóváhagyása, elfogadása, módosítása
- óvodánk ellenőrzése:
 - ❖ gazdálkodási,
 - ❖ működési,
 - ❖ törvényességi szempontból,
 - ❖ a szakmai munka eredményessége tekintetében
 - ❖ az itt folyó gyermekvédelmi tevékenységre
 - ❖ a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében
- az óvodában folyó szakmai munka értékelése
- az SZMSZ jóváhagyása, módosítása abban az esetben, ha annak költségvetési kihatása van
- a Házi rendje jóváhagyása, módosítása abban az esetben, ha annak költségvetési kihatása van
- a Pedagógiai Programja jóváhagyása, módosítása abban az esetben, ha annak költségvetési kihatása van

A fenntartóval való kapcsolattartás formái:

- szóbeli tájékoztatás

- írásban beszámoló évente egy alkalommal
- egyeztető tárgyalások és megbeszélések
- értekezletek
- az óvoda képviselőinek szükség és igény szerint biztosítása képviselő testületi és bizottsági üléseken
- fenntartói rendeletek és határozatok átvétele azok végrehajtása céljából
- szükség és igény szerint speciális információszolgáltatás az óvoda pénzügyi-, gazdálkodási-, szakmai tevékenységhez kapcsolódóan
- működésünkkel és eredményességünkkel kapcsolatos igény és elégedettség mérés évente egy alkalommal

17.3. Az óvoda és az Iskola kapcsolata

Az óvoda – iskola közötti átmenet kérdésében a kompetencia alapú pedagógia kihangsúlyozza az érzelmi és erkölcsi nevelés fontosságát, mert ez alapozza meg a személyiség szocializációját, és kapaszkodót nyújt a világban való eligazodáshoz.

Feltételezi az iskolai munkában a játéknak, mint a fejlesztés céljának és eredményének a megjelenítését, a játék – érzelem – erkölcsi metodikai kapcsolatának érvényesítését.

Az iskolával jó kapcsolatra törekszünk, melynek alapja az egymás munkája iránti érdeklődés, megbecsülés és tisztelet.

Az általános iskolával jó kapcsolatot alakítottunk ki.

- Az óvónők és tanítónők által tartott nyílt napok lehetőséget nyújtanak egymás munkájának betekintésébe.
- A leendő első tanító nének rendszeresen ismerkedő délelőtti tartanak januártól márciusig, mely jó alkalmat biztosít arra, hogy az óvodapedagógusok megismerhessék a pedagógus személyét és a gyerekekkel szemben támasztott igényüket.
- Az iskola igazgatója tájékoztatja az iskolába készülő gyermekek szüleit a beilleszkedés fontosságáról és az iskola elvárásairól.
- Az iskola előzetes szülő értekezletet tart annak érdekében, hogy programját és az iskola adottságaiból adódó előnyökre, lehetőségekre felhívja a szülők figyelmét.
- A nagycsoportos óvodapedagógus az első osztályban 1-szer meglátogatja volt nagycsoportosait. Ezzel a látogatással megerősítést kap munkájának eredményességéről.

17.4. Egyéb kapcsolatok

17.4.1. Logopédus

Elvégzi a szűrővizsgálatokat, azokat egyeztetni az óvónővel, szülőkkel. Heti rendszerességgel tart foglalkozást az arra rászorult gyermekeknek, melyet a szülők ingyenesen vehetnek igénybe. Súlyos beszédzavarral küzdő gyermeket a Nevelési Tanácsadóba irányítjuk, ahol megállapítják a további teendőket.

17.4.2. Gyermekorvos

Folyamatosan ellenőrzi a gyermekek egészségi állapotát, szükség esetén további szakorvoshoz utalja. Elvégzi a nagycsoportosok iskolai életmódra való testi alkalmasságát.

17.4.3. Védőnő

Havi ellenőrzéseket végez (pl. tetvesség) a gyermek higiéniai állapotáról. Szükség esetén konzultálunk vele, ha szükséges, kérésünkre családlátogatást tesz.

A státuszvizsgálatokra szóló értesítések kézbesítéséhez segítséget nyújtunk.

Adatokat egyeztetünk a leendő óvodások létszámát illetően.

17.4.4. Fogorvos

Évente egyszer óvónői kísérettel ellenőrzi a gyermekek fogazatát, szükség esetén szülői felügyelet mellett elvégzi a kezelést.

17.4.5. Családsegítő

A Családsegítő Szolgálat képviselőjével elsősorban az óvoda gyermekvédelmi felelőse tartja a kapcsolatot. Az esetmegbeszéléseken az óvoda képviselője részt vesz.

A hátrányos és veszélyeztetett helyzetben levő családok problémájának megoldásában igyekszik segíteni az óvodával közösen.

A szülő, vagy az óvoda kérése alapján segíti a családokat anyagi természetű problémájuk megoldásában.

17.4.6. Szülői Szervezet

Különböző rendezvények lebonyolításában segédkezik.

Szükség esetén részt vesz nevelési értekezleteinken. Észrevételeiket, tanácsaikat figyelembe vesszük. Dönt saját működésének rendjéről, munkatervének elfogadásáról, tisztségviselőinek megválasztásáról, figyelemmel kíséri az intézményben folyó munkát.

Él törvény adta lehetőségével, esetleges véleményezési jogával.

17.4.7. Művelődési Ház

A Művelődési Ház lehetőségeit tudatosan beépítjük és felhasználjuk nevelőmunkánkban.

Színházi előadások lebonyolításában segítséget kapunk.

17.4.8. Nevelési Tanácsadó, Szakértői és Rehabilitációs Bizottság kapcsolata

A gyermek problémáinak feltárása a nevelési év elején az óvodában történik.

Az óvodai logopédus - pszichológus - fejlesztő pedagógus - gyermek óvónője közös álláspontját figyelembe véve a szülővel megbeszélve történik a Bizottsági Szakvélemény kérése a sajátos nevelési igény, a speciális fejlesztés megállapításához. A vizsgálat időpontjáról a bizottság értesítése alapján a szülőt értesítjük.

17.4.9. Egyházak

Heti egy alkalommal - a szülők igénye alapján - lehetőség van a hitoktatásra.

17.4.10. ÁNTSZ

Tájékoztatás, ellenőrzés, értékelés, jegyzőkönyvek, jelzés a fenntartó felé.

18. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

2018. szeptember 1-jétől visszavonásig érvényes a Gigei Gerlefészek Óvoda Pedagógiai Programja.

Az óvodai nevelési program módosításának lehetséges indokai és kezdeményezői:

- Fenntartói
- Nevelőtestületi
- Szülői kezdeményezésre
- Törvényi változás esetén

.....
Dr.Bálint Ildikó
Polgármester

.....
Pám Miklósné
Intézményvezető

ph.

Gige, 2018. július 30.

- 2012.évi CXXIV. törvény A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC. törvény módosításáról
- 2012. évi XXIX. törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermekek védelméről és jogairól
- 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 137/2018.(VII.25.) Kormányrendelet a 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. OKKER Oktatási Iroda, Bp. 1996.
- Az óvodai nevelés országos alapprogramja. (A Kormány 137/1996. (VIII.28.) rendelete.
- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Pedagógiai programkészítés az óvodában
- Hogyan dolgozzuk át óvodánk nevelési programját? (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok) Jánoshidai Napsugár Óvoda Pedagógiai Program 190
- Nagy Jenőné: Programkészítés, de hogyan? NAT-TAN sorozat, OKKER Oktatási Iroda, Bp., 1996.
- Dr. Benedek István: A professzionális intézményvezetés alapjai
- Raabe: Óvónők kincsestára, Óvodavezetők kézikönyve
- Benedek István: Óvodavezetés másképpen?! OKKER Oktatási Iroda
- Bíró Antalné: Pszichológiától pedagógiáig I. rész Aley-Typo Kiadó, 1993.
- Mihály Ottó: NAT-TAN sorozat – NAT Közös követelmények a pedagógiai programban.
- Minőség az óvodában OKKER Kiadó 2001.
- Az óvodavezetők kézikönyve I-IV. OKKER Oktatási Iroda, Bp.
- Nagy Jenőné, Ranschburg Jenő, Szakács Mihályné, Tárnoki Joó Ildikó: Óvodai Vezetési Ismeretek.
- Mérei-Binet: Gyermeklélektan
- Nagy József: PREFER. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986.
- Forrai Katalin: Ének-zene az óvodában. Zeneműkiadó Bp., 1974.
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Szolnok, 1997.
- Labanc Györgyi: Óvodások környezeti nevelése. Bp. 1998.
- Láng Judit: Differenciált egyéni bánásmód az óvodában
- Dr. Tóth Szöllősiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában
- Kovács György-Bakosi Éva: Játék az óvodában
- Dr. Gósy Mária: Beszéd és beszédviselkedés az óvodában. Transzertár Bt, 1993.
- Porkolábné Balog Katalin: Kudarccal az iskolában
- Balázs Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár? Bp., Alex-Typo Kiadó, 1992.